

Landschapspark de Merode

Herbronnen tussen natuur en abdijen

Eindrapport

Inhoud

<i>Voorwoord</i>	5
<i>Proces</i>	7
<i>Landschapsbiografie</i>	11
<i>Kwaliteiten</i>	21
<i>Ambitiebeeld</i>	29
<i>Visiekaarten</i>	39
<i>Hefboomproject</i>	59

Voorwoord

Toen een partnerschap van publieke en private organisaties de 1.500 ha bos en landerijen van de adellijke familie de Merode in 2004 aankocht, was het de uitdrukkelijke bedoeling om **het domein als één geheel te bewaren en de versnippering te voorkomen**. Heel wat uiteenlopende partners werkten mee en realiseerden deze doelstelling.

Het integraal plan 2012-2017 wilde de Merode als volwaardig landschapspark uitdragen. Het plan en de marketingkanalen – waaronder een website, het label de Merode en tal van ruimtelijke ingrepen (fietspaden, toegangspoorten...) en happenings – realiseren langzaam deze ambitie. De Merode nestelt zich zo als een samenhangend landschap in het collectief geheugen van haar bewoners en bezoekers.

‘De Merode nestelt zich als een samenhangend landschap in het collectief geheugen.’

(Ann Meirlaen, Stramien)

Deze vervolgoopdracht zet alles in een hogere versnelling. De nood aan vanzelfsprekende, intuïtieve samenhang en herkenning is groot. Het (uitgebreide) partnerschap vertaalt tijdens de opdracht het integraal plan naar heldere, gebiedsdekkende actieplannen met breed draagvlak.

Stramien benadrukt graag het landschap als drager van natuur, cultuur en ontwikkeling. Dat is hier zeker een troef. Landschapspark de Merode ligt op de overgang tussen Kempen en Hageland, tussen de Grote Nete en de Demer. We zouden hier kunnen spreken over vijf landschapstypes: de Kempense zandgronden, de Netevallei, de bosrijke gebieden rond Averbode, de Demervallei en de Hagelandse Diestiaanheuvels. De verscheidenheid aan en overgang tussen die landschapstypes zorgt ervoor dat de Merode een groot natuurlijk kapitaal heeft.

Het resultaat van deze studie is opgebouwd in vier hoofdstukken, waarin het landschap als drager wordt gepresenteerd.

Het eerste hoofdstuk beschrijft de **landschapsbiografie**. Dit is belangrijk om te begrijpen waarom natuur en cultuur in dit uitzonderlijk gebied gekomen zijn.

Het tweede hoofdstuk beschrijft de **ambities** die we met het landschapspark hebben. Ze borduren voort op de pijlers en speerpunten uit het integraal plan en zijn dankzij het co-creatieproces scherp en concreet geformuleerd.

Het derde hoofdstuk bevat de verschillende **visiekaarten**. Per ambitie vindt u de visiekaart met actielijst om de komende jaren aan te werken.

Het vierde hoofdstuk tenslotte beschrijft het **hefboomproject** en de ontwikkeling van **de landschapsvisie**, waarvan De Merode-route het concrete project zou kunnen zijn om de overkoepelende ambitie te realiseren: **‘een sterk partnerschap ontwikkelt en verbindt bijzondere en geschiedenisrijke landschappen ruimtelijk en inhoudelijk met elkaar tot een landschapspark’**. Zo is het hefboomproject ook een motor voor regionale ontwikkeling waar ondernemers, landbouwers, landschapsbouwers, bewoners en bezoekers elkaar vinden en gebruik maken van elkaars aanbod en sterktes.

‘De Merode-route is een hefboom om het partnerschap te versterken en om landschappen en geschiedenis met elkaar te verbinden.’

(Kernteam de Merode)

Het resultaat moet zijn dat er een sterke coalitievorming is en blijft bij de partners, dat ze trots zijn om deel uit te maken van de Merode en weten wat de ambities en kernwaarden zijn. Dat ze een ambassadeursrol opnemen en een rol in beheer en onderhoud. Inwoners weten dat ze in de Merode wonen, ze kennen de gezamenlijke ambities en zijn de trotse eigenaars. Bezoekers op hun beurt herkennen de Merode en weten waarom ze naar het landschapspark komen.

Kortom, partners, bezoekers en bewoners (h)erkennen het park als een sterk, gastvrij landschapspark en plek voor optimale recreatie dicht bij huis.

We hebben met veel wederzijdse waardering aan deze opdracht gewerkt en presenteren tevreden het eindresultaat van de studie. We blijven graag ter beschikking voor de verdere ontwikkelingen van dit bijzondere gebied, uniek in Vlaanderen.

Stramien cvba, in opdracht van de Merode vzw.
Antwerpen, 5 mei 2019

Proces

Proces

De verkoop van 1500 ha natuurgebied en landerijen door de adellijke familie de Merode in 2004 vormde de aanleiding voor het ontstaan van een breed partnerschap dat werkt aan plattelandontwikkeling in het gebied. De Vlaamse Overheid kocht via de Vlaamse Landmaatschappij de gronden aan in naam van een groep partners. Meteen na de aankoop ondertekenden de partners het charter de Merode, waarin ze het engagement aangingen om het gebied als één geheel te bewaren, te beheren en te ontwikkelen. Het was de start van een ambitieus gebiedsontwikkelingsproject.

In 2005 verkocht de Vlaamse Landmaatschappij de natuurgebieden door aan de partners. Verschillende partners investeerden sterk in de Merode om het gebied als een geheel te bewaren.

In 2006 startte het plattelandproject de Merode, prinsheerlijk platteland met de Vlaamse Landmaatschappij als regisseur. Een eerste integraal plan uit 2007 vormde de visie voor het project. In 2012 kwam er een actualisatie van het integraal plan met de nodige accentverschuivingen. Doorheen de jaren zorgde de VLM samen met de partners voor heel wat uitvoering op het terrein, o.a. via het instrument landinrichting en verschillende Europese projecten.

Eind 2017 namen de drie provincies Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant de regisseursrol van de VLM over. Om het partnerschap op een duurzame wijze verder te zetten werd een nieuwe organisatiestructuur opgezet en werd 'de Merode, prinsheerlijk platteland v.z.w.' opgericht. Het partnerschap voelde ook de nood aan een inhoudelijk geactualiseerd toekomstperspectief voor de Merode. Op basis van de ervaringen van de afgelopen 15 jaar en de inspirerende voorbeelden uit het buitenland, besliste het partnerschap om de Merode te ontwikkelen tot landschapspark. Dit ambitie beeld voor landschapspark de Merode kwam tot stand binnen een co-creatie traject met de Merodepartners en andere stakeholders. Het is een dynamisch document dat de inzichten uit het verleden verbindt met nieuwe ideeën. Verder in het co-creatie traject zal het ambitie beeld verder verfijnd worden door wederzijdse gesprekken met partners en experts. De kaarten met actielijsten vormen een rollend programma dat kan aangepast worden aan nieuwe opportuniteiten en ontwikkelingen. Dit document is dan ook een uitnodiging aan de partners die samen willen werken om landschapspark de Merode uit te bouwen tot een kwalitatief, herkenbaar geheel binnen de Vlaamse open ruimte.

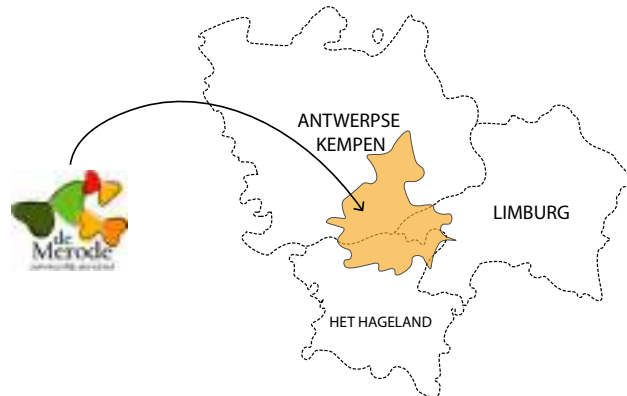

Landschapsbiografie

Landschapsbiografie

Landschapspark de Merode situeert zich in het oosten van Vlaanderen en strekt zich uit over 3 provincies: Limburg, Vlaams-Brabant en Antwerpen. Het landschapspark is gelegen op het grondgebied van de gemeenten Aarschot, Diest, Geel, Herselt, Hulshout, Scherpenheuvel-Zichem, Tessenderlo en Westerlo. Het park is begrensd door uitgesproken stedelijke en economische structuren, zoals de infrastructuurbundel E313-Albertkanaal in het noorden, de omgeving van de oude baan Diest-Aarschot en de N2 Diest-Hasselt tot aan de E314 in het zuiden en de N29 Diest-Beringen in het zuidoosten. In het westen zijn de gemeentegrenzen van de Westerlo, Hulshout, Herselt, en Aarschot de grens van het projectgebied.

Het gebied kent een sterke landschappelijke diversiteit met kenmerken van zowel de Zuiderkempen als het Hageland en de diverse en sterke cultuurhistorische ontwikkeling. Deze ontwikkeling resulteert in een grote rijkdom aan authentieke landschappen met belangrijke en soms unieke ecologische waarden. Het gebied vormt ook een overgangszone of draaischijf naar de ruimere omgeving. Het heeft een 'overgangs-identiteit' tussen de verschillende geografische streken (de Kempen, het Hageland en Haspengouw).

Als overgangszone tussen Kempen en Hageland kende landschapspark de Merode een sterke cultuurhistorische ontwikkeling. Verspreid over het gebied zijn er talrijke erfgoedplekken te vinden die getuigen van het rijke verleden. De nederzettingsstructuur in het projectgebied is een hiërarchische structuur van verspreid gelegen kleine dorpen die in verbinding staan met kleine steden zoals Aarschot, Diest en Geel of middelgrote kernen zoals Scherpenheuvel, Westerlo en Tessenderlo. Met de jaren is er langs de belangrijkste wegen een sterke vorm van lintbebouwing gegroeid. Industriële assen bevinden zich in het noorden langs de E 313 en het Albertkanaal in het zuiden tussen Diest en Aarschot.

Perimeter studiegebied Landschapspark de Merode

Landschapsofbouw

Het projectgebied vormt het overgangsgebied tussen de Centrale Kempen (in het noorden) en het Hageland (in het zuiden) en vertoont bijgevolg kenmerken van beide gebieden. In de noordelijke helft van het projectgebied stroomt de Grote Nete en ligt de abdij van Tongerlo. De Grote Nete markeert, ruw geschetst, de overgang naar de Kempen. In het zuiden stroomt de Demer die lokaal sterk ingesneden is in ijzerstandsteenheuvels en de rand van het Hageland aanduidt. Tussen deze twee stromen ligt een zeer bosrijk gebied (Molenheide, Steenheuvels, de Merodebossen, de bossen van Gerhagen,...) dat zich uitstrekt van Aarschot tot Tessenderlo, met daarin centraal de abdij van Averbode. De niet-bebouwde tussengebieden worden gebruikt als landbouwgebied.

De bovengrond bestaat uit zowel dekzanden, die hier al iets leemrijker zijn, als grove glauconiethoudende tertiaire zanden.

Geologie en geomorfologie

De morfologische kenmerken van Kempen en Hageland worden weerspiegeld in het gebied. Voor dit projectgebied zijn voornamelijk de geologische tijdperken van het Tertiair en het Quartair belangrijk.

TERTIAIR

De langgerekte heuvelruggen in het zuiden van landschapspark de Merode getuigen van een opeenvolging van unieke gebeurtenissen, gestuurd door tektoniek, zeespiegelstijging en-daling, bodenvorming onder warm klimaat en ijsijd erosie. Tijdens het Tertiair tijdperk stond het gebied onder water. De oorsprong van het water is voer voor discussie. Lang werd aangenomen dat de Diestiaanzee ook het Hageland overspoelde. Recente inzichten wijzen echter op het bestaan van een 'Hagelandse Baai'. Door de beweging van water werden glauconiethoudende zanden en kleien afgezet. Toen het water terugtrok, werden de afgezette zanden blootgesteld aan verwerking. De glauconietkorrels vallen uit elkaar tot elementaire kleideeltjes en oplosbare ijzerhydroxiden. Die worden door infiltrerend regenwater meegevoerd tot aan de grondwatertafel, waar ijzerhydroxide als limoniet neerslaat tussen de zandkorrels in de grondwaterspiegel. Deze neerslag vormt een cement dat de zandkorrels met elkaar verbindt en zand tot ijzerzandsteen omvormt. Deze ijzerzandsteen bood

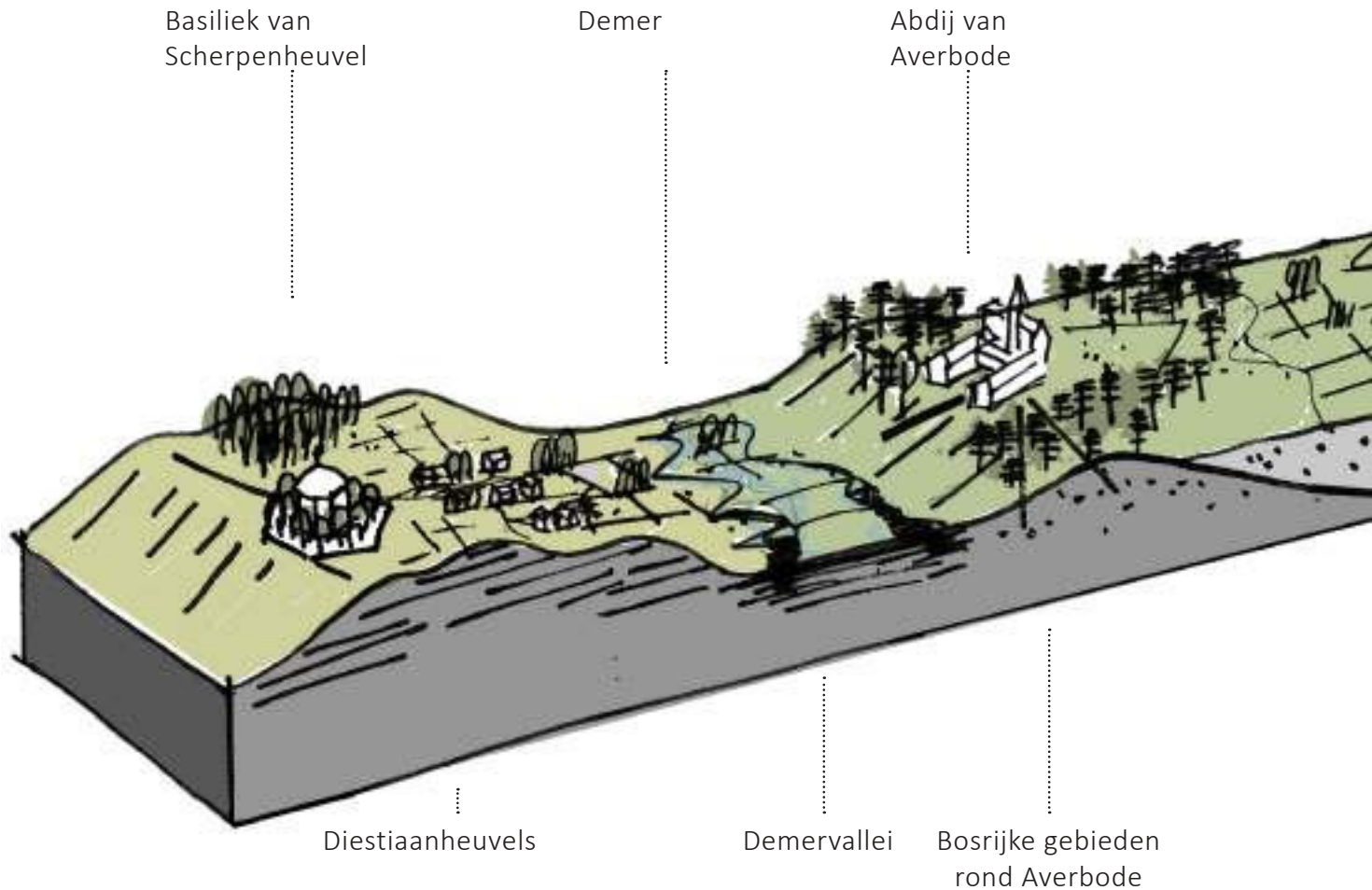
door zijn hardheid weerstand aan de latere erosie. Daardoor ontstond een typisch heuvelslandschap. De zachtere lagen werden weggespoeld waardoor heuvels van ijzerzandsteen achterbleven. De verhogingen zijn nog steeds in het landschap te zien.

Alle heuvels bestaan bovenaan uit de grofkorrelige, glauconietrijke Zanden van Diest. Zeer vaak zijn er ijzerzandsteenkorsten of ijzerzandsteenbanken in aanwezig. Sommige heuvels bestaan nog volledig uit de Formatie van Diest, andere hebben een basis van andere Tertiaire afzettingen (bvb. Tongeriaan, Rupeliaan of het Bolderiaan). Ze hebben echter steeds een kap uit de Formatie van Diest. In de depressies tussen de heuvels is deze formatie volledig weggeërodeerd.

Aan het einde van het Tertiair werd België tektonisch opgeheven. Deze opheffing was het sterkste in de Ardennen waardoor een middelgebergte ontstond. Hierna sneden de rivieren zich sterk in, en tastten het reliëf aan. Door de verschillen in samenstelling en hardheid van de Tertiaire afzettingen werden deze in uiteenlopende mate geërodeerd. Dit komt bijvoorbeeld in het landschap van het Hageland goed tot uiting. De Leie, Schelde, Dender, Zenne, Dijle, etc. ontstonden loodrecht op de kustlijn van de zich terugtrekkende Diestiaanzee en stromen consequent noordwaarts. De Demer heeft zich als een zijrivier van de Dijle ook reeds gevormd

Digitaal hoogtemodel met weergave van de ijzerzandheuvels - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, vrij raadpleegbaar op Geopunt Vlaanderen.

QUARTAIR

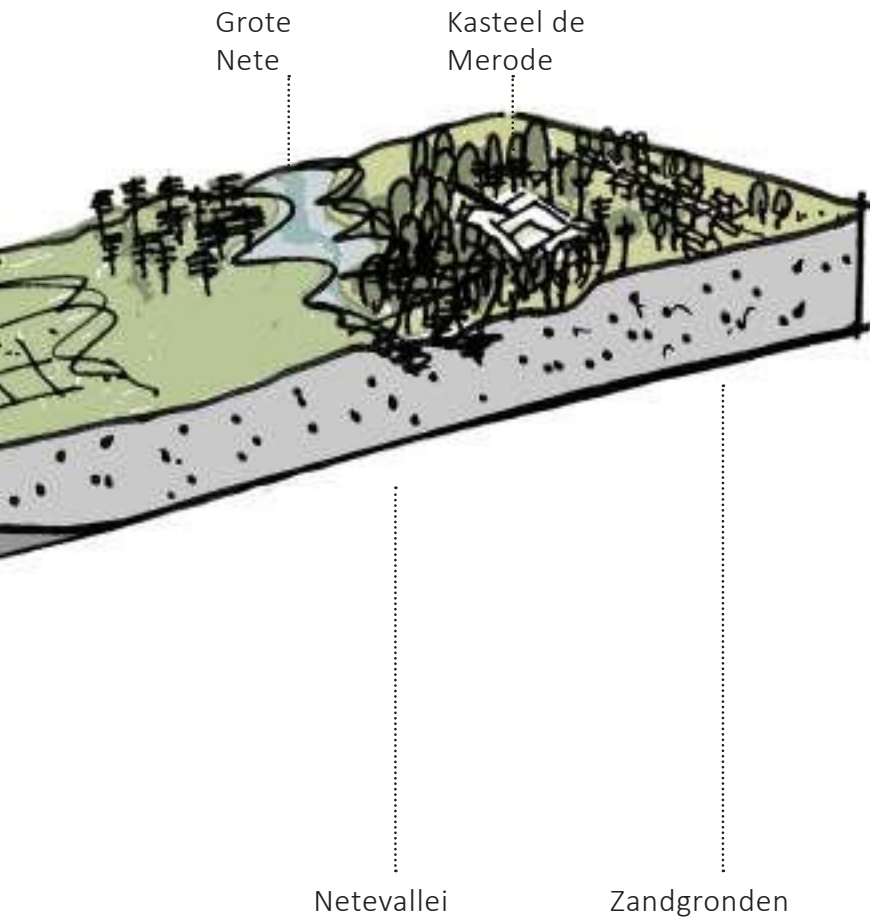
Het Quartair is de laatste en kortste geologische periode en start 1,8 miljoen jaar geleden. Deze periode wordt gekenmerkt door zes grote cycli van koudere periodes (ijstijden) en warmere periodes (tussenijsijden). Tijdens de jongste ijstijd van het Pleistoceen installeert zich een hogedrukgebied boven Scandinavië dat ijskoude noordenwinden naar onze streken stuurt. Deze droge luchtstromen transporteren losliggende bodemdeeltjes (zand en leem) naar het zuiden. Het landschapspark bevindt zich in een overgangsgebied. Zo volgt de as van de Demervallei vrij goed de grens tussen de noordelijke Pleistocene dekzandbedekking en de zuidelijke zandleembekking. De zandleembekking zorgde voor een gedeeltelijke nivellering van het Tertiaire erosielandschap. Vooral in de depressies en de zachte hellingen werd eolisch materiaal afgezet.

In het laatglaciaal verandert de windrichting van het NO naar het ZW en stopt de aanvoer van vers dekzand. De ZW-winden verplaatsen het dekzand gedeeltelijk naar de valleien. Later, wanneer het vegetatiedek onvoldoende bescherming biedt tegen de wind, verstuiven deze sedimenten tot landduinen of tot dekzandruggen met een WO-oriëntatie. Vandaar dat

duingebieden vaak aansluiten bij de randen van valleien (bv: de Asberg). Anderzijds zijn ook veel duingebieden toe te schrijven aan de rooiing van het boslandschap tijdens de grote landbouwontginningen vanaf de 3de eeuw na Chr. en aan de hierop volgende verwaaiing.

Door uitwaaiing van het zand tot op het niveau van de watertafel ontstaan er plaatselijke depressies waarbij het neerslagwater stagneert: vennen. Op het einde van de laatste ijstijd verbetert het klimaat geleidelijk. Op de droge zandige gronden ontstaan gemengde eiken- en berkenbossen waaronder een podzolbodem tot ontwikkeling komt. In de moerassige rivierdalen ontwikkelen de elzen- en wilgenbossen. De afgestorven bladeren komen in een waterrijk en zuurstofarm milieu terecht en vormen er een veenlaag. Later wordt hierop lemig-kleilig alluvium afgezet. In de alluviale vlakte van de Grote Nete vormt zich door microbiële oxidatie van het ijzerhoudend overstromingswater een laag ijzeroer of moerasijzererts.

Aan het begin van het Quartair schuurde de Grote Nete haar loop uit parallel aan de noordoost-zuidwest georiënteerde erosiebestendige ijzerzandsteenkammen. De Grote Nete liep toen te Westerlo in zuidwestelijke richting via Houtvenne

en Grootlo om zich ter hoogte van Baal-Tremelo bij de toenmalige Demer-Dijle te voegen. Op het einde van de ijstijd veranderde het warmere en vochtigere klimaat het glaciële vlechtende rivierstelsel in het nog steeds aanwezige meanderende patroon. De oude zuidwestelijke bedding van de Grote Nete werd definitief verlaten, maar de fossiele vallei is nog zichtbaar in het landschap als de depressie van Goor-Asbroek.

BODEM

De toppen van de Diestiaanheuvels bestaan uit matig grove zanden. Het zijn bodems op Diestiaanmateriaal: ijzerzandsteenbanken en kleibodems (verweerd Diestiaanzand). Ter hoogte van de diestiaanheuvelrij tussen Aarschot en Tessenderlo komen zandduinen voor. Duinen komen alleen voor ten noorden van de Demer en zijn een typisch landschapkenmerk van de Centrale Kempen en de Zuiderkempen. De heuvels en duinmassieven worden gekenmerkt door zwak ontwikkelde bodems. Typisch komen er kleinere tot grotere vlekken kleiige zandgronden en stenige bodems voor. De permanente grondwatertafel bevindt zich zeer diep (>10m) onder de toppen van de heuvels. De ijzerzandsteenbanken kunnen echter wel voor tijdelijke stuwwatertafels zorgen. De bodems zijn dan ook meestal droog tot matig nat.

Op de hellingen zijn de substraat-zanden gemengd met fijnere Pleistocene zanden. Hier komen zandige tot lemig zandige bodems met glauconiet bijmenging voor, die ontstaan zijn op verspoeld Tertiair materiaal. De glooiingen tussen de heuvelruggen worden gekenmerkt door matig natte, matig fijn, lemige zandgronden.

De valleien en vochtige depressies bestaan overwegend uit zandleem- en lichte zandleemgronden, met plaatselijke kleivlekjes. Profiellose natte tot zeer natte bodems zijn hier typisch, al dan niet met een veensubstraat.

De Zuiderkempen wordt gekenmerkt door een zandige bodemtextuur. Er komt nagenoeg geen substraat voor. De textuur van de bodems in het Noord-Hageland varieert zeer sterk van zand tot klei en komt voor als een mozaïek waarin zandleem of lemig zand overheersen. Overal komt verspreid zand voor. De overheersende bodems zijn bruine bodems op lemig zand, zand en uitgeloopte bodems op zandleem.

WATER

In de met Laat-Pleistoceen materiaal opgevulde depressies en in de alluviale valleien van de waterlopen bevindt de permanente grondwatertafel zich op ongeveer 125cm diepte. Buiten deze depressies ligt de grondwatertafel veel dieper en onder de Diestiaanheuvels vaak meer dan 10 m onder het maaiveld. In de heuvels kunnen zich lokaal, dankzij de dikke ijzerzandsteenbanken of kleilenzen, tijdelijke hangende grondwatertafels bevinden.

Het systeem van heuvels met tussenliggende depressies zorgt voor een intense infiltratie-kwelwerking. Regenwater infiltreert in de ijzerhoudende Diestiaanheuvels en komt als ijzerrijke kwel in de tussenliggende depressies aan de oppervlakte. Ook het afstromende oppervlaktewater wordt aangereikt met ijzer vooraleer het de depressies bereikt. De hydrologische relaties tussen de onmiddellijk aan elkaar grenzende voedselarme Diestiaanheuvels en depressies met laagveen, dat zowel door grondwater als door oppervlaktewater wordt gevoed, zorgen voor unieke natuurwaarden in het projectgebied.

Landschapspark de Merode behoort tot het bekken van de Demer en het bekken van de Nete. De rivieren binnen deze bekkens volgen over het algemeen het patroon van de Diestiaanheuvels. De waterscheidingslijn tussen het Netebekken en het Demerbekken bevindt zich op de NO-ZW-georiënteerde Diestiaanheuvelrij tussen Aarschot en Tessenderlo. Tot het Demerbekken behoren ook de Grote en de Kleine Beek. Tot de vallei van de Grote Nete behoren de Grote en Kleine Laak, de Rode Laak, De Wimp en de Herseltse Loop. De Grote Nete en de Demer stromen door Landschapspark de Merode. De rivieren volgen het algemene patroon van de Diestiaanheuvels.

De Demer en de Grote Nete zijn regenrivieren met grote seizoensverschillen in wateraanvoer. Samen met de toenemende verharding en vele waterbouwkundige werken uit het verleden zorgt deze situatie geregeld voor wateroverlast. Als gevolg van de versnelde waterafvoer door indijking en verbreding treedt er een algemene verstoring van het natuurlijk watersysteem op. Te weinig water kan doordringen tot in de grondwatertafel en te veel water wordt te snel afgevoerd.

RELIËF

Het reliëf van het studiegebied wordt bepaald door de rivierstelsels van de Demer (15-18m) en de Grote Nete (11-16m), de geërodeerde massieven van het tertiair (de diestiaanheuvels of getuigenheuvels) en enkele duinrestanten.

Het reliëf is morfologisch heel bepalend voor het gebied. Het Noord-Hageland en het uiterste zuiden van de Zuiderkempen wordt gekenmerkt door een aantal overwegend ZW-NO georiënteerde heuvelruggen met steile, hoge en dikwijls rechtlijnige flanken, een vlakke topzone en een concave voetvlakte met zachte hellingen. Tussen de heuvels bevinden zich vrij vlakke depressies en beekvalleien, ingesneden door de Demer en haar kleine zijrivieren. Er komen tevens een aantal holle wegen voor op de heuvelruggen, zonder dat ze een echt opvallend landschapkenmerk zijn.

Cultuurhistorische vorming: landschapsvorming door de mens

BODEM VERSUS LANDGEBRUIK

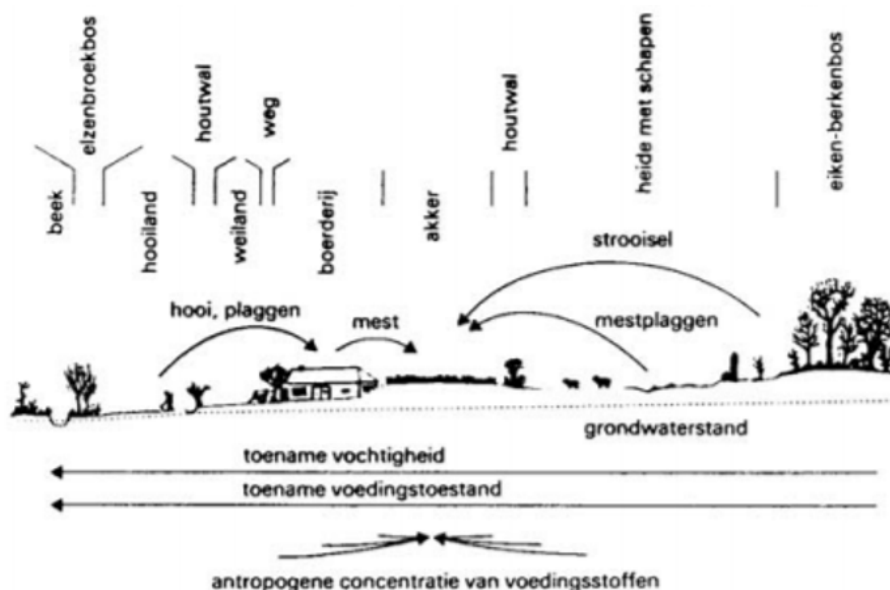
De bodem is honderden jaren bepalend geweest voor het landgebruik en bijgevolg ook voor de ontstane landschappen.

De zandige gronden van de Zuiderkempen werden onderverdeeld in kleine perceeltjes afgebakend met hagen om verstuiving te voorkomen. De landduinen waren vroeger heide of stuifduin en zijn nu vaak bebost. In de vallei werden de gronden gebruikt als beemd of broek, zonder bebouwing of bebossing, waardoor ze een heel open karakter hadden. Het traditionele Hagelandse cultuurlandschap staat in nauw verband met het historische agrarisch gebruik. In de Middeleeuwen kende het Hageland, vooral het noordelijke deel dat aansluit bij de Zuiderkempen, een landbouwbedrijfstype met een intensieve voederteelt voor permanent gestald rundvee (potstalsysteem). In de Merode hebben de abdijen van Tongerlo en Averbode, de adellijke familie de Merode, de heren van Zichem en Nassau hun stempel gedrukt op het landschap.

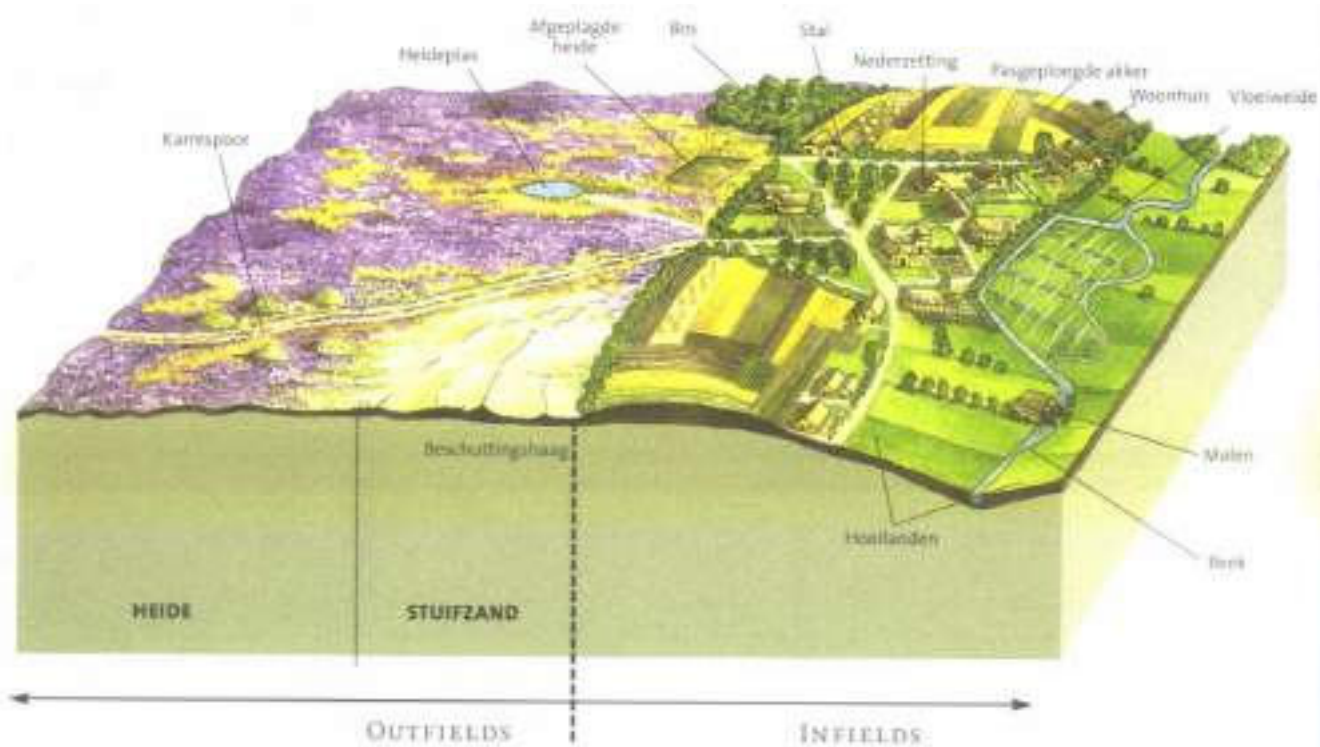
ALGEMENE VORMING VAN HET LANDSCHAP

Vooraleer de mens actief ingreep in het landschap werd het uitzicht en de aanwezige vegetatietypen ervan grotendeels bepaald door het klimaat. Na de laatste ijstijd ontstond bos. Aanvankelijk was dit dennen en berkenbos, maar naargelang het warmer werd evolueerde dit naar gemengd loofbos met eik, beuk en es, in valleien en moerassen met elzen en wilgen en de drogere stuifduingebieden in de Kempen met berk en jeneverbesstruiken. Dit bosrijke landschap is op zich het resultaat van een langdurige evolutie.

Tijdens de prehistorie blijft de menselijke invloed op het landschap zeer beperkt. Ook tijdens de Romeinse overheersing gaat de ontbossing en het uitbreiden van heide verder. In de Kempen blijft de Romeinse invloed eerder beperkt. Tijdens de grote volksverhuizingen (van 406 n.Chr. tot 500 n.Chr.) kan het bos gedeeltelijk terug regenereren. Nadien wordt het weer geleidelijk aan teruggedrongen door het ontstaan van nieuwe nederzettingen met akkercomplexen (Frankische nederzettingen) en door overexploitatie van het bos voor houtwinning, door beweiding enz.

Antropogene concentratie van voedingsstoffen - Landschap in delen: overzicht van de geofactoren van Henk Berendsen

De eerste belangrijke ontginningsgolf was een gevolg van de vorming van nieuwe Frankische nederzettingen en de toenemende belangstelling van de abdijen voor de Kempen. Dit leidde vanaf de 2de helft van de 11de eeuw tot een eerste golf van grootschalige ontginningen van bos en mogelijk ook van heide en moeras. De eerste nederzettingen in de nabijheid van de valleien, op de drogere en relatief vruchtbare gronden. In de buurt van de nederzettingen ontstaan de eerste landbouwgronden. In de Middeleeuwen kende de Zuiderkempen en het aansluitende noordelijk deel van het Hageland een landbouwbedrijfstype met een intensieve voederteelt voor permanent gestald rundvee. Aldus werd stromest geproduceerd om samen met heideplaggen, gelegd op de stalbodem, en weidemest van de schapen, de akkers van de onvruchtbare zandgronden rendabeler te maken. Op de rijkere leemgronden met graan- en klaverteelt meer naar het zuiden toe, was vooral het stromestbedrijf in zwang, het weidemestbedrijf kende zijn grootste verspreiding op de zandleemgronden. Naast de eerder open weiden en gesloten akkers vertoonde het landschap op de natste alluviale bodems meersen of beemden die als hooilanden dienst deden. Ze waren omheind door aarden wallen met takafsteking.

Er was een individuele aanpak van zowel boeren die spontaan en ongepland te werk gingen, als van grootgrondbezitters die op meer systematische wijze ontgonnen, zodat er een verspreid bewoningsbeeld ontstond. Alle ontginningsstructuren werden bepaald door het reliëf en de waterhuishouding: de drassige valleigronden als hooi- en weiland, de hellingen in cultuur, de heuvelruggen bebost met gemengde loofbossen, de wegen volgden de langgerekte heuvels en hierlangs ontwikkelden zich rijdorpen op de overgang van droog naar nat. In de 13de eeuw schonken de hertogen hun bossen aan de abdijen met de stilzwijgende overeenkomst ze om te zetten in cultuurgrond, wat aanleiding gaf tot grote bosontginningen.

Na deze eerste ontginningsfase is het voormalig bosrijke landschap van de Kempen en Noord Oost-Hageland omgevormd tot een open vlakte met uitgestrekte heidevelden met verspreide complexen van hoesen en velden. De beekvalleien liepen als groene linten door de onmetelijke heidevlakten. Ze bestonden uit open en moerassig beemdenlandschap en uit beboste perceeltjes. Toch blijft de uitgestrekte heide in de Zuiderkempen veel beperkter dan in de Noorderkempen. Door de bevaarbaarheid van de Demer kenden de dorpen

en steden langsheen de Demer economische welvaart (Aarschot, Zichem, Diest). De getuigenheuvels werden ingericht als landbouwgrond, met hier en daar bos of heide en op de zuidhellingen ook wijngaarden. Op de hellingen van deze heuvels werd lokaal ijzerzandsteen gewonnen. Vooral op steile hellingen met dagzomende glauconiet en een sterke oppervlakkige afwatering werden in de late Middeleeuwen talrijke, door hagen afgebakende wijngaarden aangelegd (Voortberg te Testelt, Kapittelberg te Herselt). In het begin van de negentiende eeuw is deze wijnbouw echter teloor gegaan.

Vanaf de 2de helft van de 18e eeuw ontstond een nieuwe golf van ontginningen. Deze werd mogelijk gemaakt door nieuwe landbouwtechnieken. Aan de basis van de ontginningsgolf lagen verschillende octrooien en decreten (tijdens Oostenrijks regime), die speciaal werden ingesteld om de heideontginning te bevorderen. Grootgrondbezitters gingen hun gronden vooral aanplanten met naalddhout, kleine eigenaars zetten hun gronden om tot akkers. Toch was er tegen deze ontginningsgolf nogal wat protest, omdat de heide van levensbelang was (plaggen en begrazing door schapen). Tijdens de Franse overheersing van 1794 tot 1815 kreeg het dennenbos met de opkomst van de steenkoolmijnen en de Kempense steenbakkerijen een economische betekenis en breidt het areaal naalddhoutbos nog uit.

De derde ontginningsgolf komt er in de Kempen in de tweede helft van de 19de eeuw. De opkomst van anorganische meststoffen betekende een ware revolutie, doordat het potstalsysteem aan belang verloor en de heide hierdoor economisch oninteressant werd. In de 19de eeuw gebeuren de ontginningen op een grote schaal. In de valleien worden de moerassen ontwaterd en in gebruik genomen als weiland, en vijvers gegraven. Overal worden wegen aangelegd en kanalen gegraven. De bossen veranderen massaal van samenstelling: loofhout wordt vervangen door naalddhout als snel groeiende soort die de verstuiwing van de landbouwgronden kon tegen gaan. En tenslotte verliest de heide aan belang ten opzichte van bos. Hierdoor kwamen de heideontginningen in een stroomversnelling.

In Noord-Hageland doet de komst van de spoorweg Leuven-Hasselt en de buurtspoorwegen het economisch belang van de scheepvaart op de Demer verdwijnen. Turfwinning verdwijnt echter slechts geleidelijk aan en blijft nog bestaan gedurende de ganse eerste helft van de 20ste eeuw. Door deze derde ontginningsperiode verdwijnt de heide en wordt het landschapsbeeld bepaald door naalddhoutbossen en agrarisch gebied.

De abdijen worden traditioneel beschouwd als de ontginners van de Kempen. Recente studies nuanceren de rol die de norbertijnen hebben gespeeld. De abdij van Tongerlo stond in de 18e eeuw mee aan de wieg van de bosbouw in de streek, maar was niet betrokken bij de massale bebossing van de Kempen na 1830. Zeker in onze regio waren niet de norbertijnen, maar de edellieden uit Westerlo de hoofdrolspelers in dat verhaal. Pas na de Belgische onafhankelijkheid, in 1830, konden de Kempense abdijen weer langzaam rechtkrabbelen. Hun uitgestrekte landbouwdomeinen – ook in het buitenland – waren ze voorgoed kwijt. Tijdens de onafhankelijkheidsstrijd was de familie de Merode prominent in beeld gekomen. Bij wijze van eerbetoon en uit dank voor bewezen diensten aan het vaderland kreeg de familie in 1834 een mooi geschenk van het jonge België. Met tussenkomst van de Société Générale kwamen de Merodes in het bezit van 400 hectare grond in de omgeving van Averbode en Westerlo. De nieuwe eigenaar zou de volgende decennia nog meer grond verwerven in de streek. De bebossing, die voor de Franse Revolutie al was ingezet, kwam nu pas goed op gang. Het nieuwe grafelijke domein werd op korte tijd ingepalmd door naaldbomen. Het hout was gegeerd in de mijnbouw, waar het gebruikt werd om de mijngangen te stutten, maar vond ook de weg naar de steenbakkerijen in de Kempen. Met het oog op de bosontginning werden in het gebied kaarsrechte wegen aangelegd. Vennen maakten plaats voor een netwerk van grachten en afwateringskanaaltjes. Alles stond in het teken van exploitatie.

Na WOII begint een nieuwe periode van ingrijpende veranderingen. Naast een verdere schaalvergroting in de landbouw is een belangrijke tendens dat de landbouw niet langer de enige gebruiker is van het landelijk gebied. De verstedelijking, de industrie en grote infrastructuurwerken gaan steeds meer het landschapsbeeld mee bepalen (Albertkanaal-E313)

Door de eeuwen heen kwamen de landbouwpercelen steeds dichter bij de moerassige zones (17de eeuw). Er werden sloten gegraven voor afwatering. Percelen kwamen steeds verder van de oorspronkelijke hoeves en wegen te liggen en de randen van bossen ondervonden steeds meer druk vanuit landbouw.

Kwaliteiten

Averbode Bos en Heide

Averbode Bos & Heide is een aaneengesloten brok natuur van 575 ha waar de Kempense landduinen op de verste uitlopers van de Hagelandse ijzerzandsteenheuvels stootten. De hoogte in het gebied varieert tussen 15 meter en 55 meter, van droge ruggen tot moeras-sige depressies. Ondanks de natuurrijkdom gingen de natuurwaarden en de biodiversiteit er met de tijd sterk op achteruit. Het beheer was ten tijde van de prinsen enkel gericht op opbrengst door houtproductie en jacht, en maakte met de ontginning en de ontwatering veel van die natuurpracht stuk. Via het LIFE-programma van de Europese commissie en het instrument Natuurinrichting van de Vlaamse overheid, werden herstelwerken uitgevoerd. De zware ingrepen uit het verleden op het vlak van ontwatering werden rechtgezet door herstel van de natuurlijke waterhuishouding en herstel van de historische vennen. Natuurlijk bos kreeg weer alle kansen door jonge, inheemse bomen en natuurlijke processen te stimuleren. Er kwam terug meer variatie in het landschap en waardevolle habitats werden hersteld. Het gebied werd ingericht met een hoge belevingswaarde voor de bezoekers en cultuurhistorische waarden werden hersteld. De resultaten zijn duidelijk. Het water vond zijn weg weer naar de laagtes in het landschap en de vennen verschenen weer waar ze altijd gelegen hadden. Ook de vegetatie herstelde verrassend snel. Overal kiemen struik-heideplantjes op de geplagde plekken. Liggende vleugeltjesbloem, stekelbrem en tormentil in het vochtige heidelandschap; veelstengelige waterbies, moerashertshooi en knolrus in de ondiepe kanten van de voedselarme wateren; fraai hertshooi en mannetjesereprijs in de overgangen naar het bos. Al enkele jaren zijn meerdere broedgevallen genoteerd van Nachtzwaluw, Boomleeuwerik en Boompieper. Deze vogelsoorten zijn typisch voor een gevarieerd landschap met bos, heide en grasland en zij reageren direct op de landschaps-wijzigingen. Ook een reeks kleine bestjes doen het terug beter in dit gebied. Nog voor de beëindiging van de werken werden al 32 soorten libellen en 25 soorten dagvlinders waargenomen!

Een traditie van onthaasting, inspiratie en zorg

Stilte is een bron van leefkwaliteit. Een natuurlijke omgeving met een diversiteit aan flora en fauna en tastbare sporen uit het verleden versterken de heilzame effecten van stilte. De Merode kent een lange traditie van onthaasting, inspiratie en zorg.

De abdijen van Averbode en Tongerlo vormen twee stille toevluchtsoorden in het landschap.

De natuurlijke omgeving van de Merode was in het verleden de uitgelezen plek om te ontsnappen aan het drukke stadsleven en te herbronnen. In het begin van de 20ste eeuw stond Averbode bij de Brusselse bourgeoisie bekend als een kuuroord. Dagjestoeristen kwamen van ver om zich te verpozen in dit stuk natuur. De bossen van Herselt en Westerlo waren dan weer populair bij de Antwerpse stadsbewoners. Geen wonder dat schrijvers, schilders en andere creatievelingen zich lieten inspireren door het landschap. Zo beschreef Ernest Claes het landschap rond de abdij meermaals in zijn boeken. Willem Elsschot vond in zijn vakanties in Blauberg genoeg stof voor zijn roman *De Verlossing*.

Ook pelgrims trokken in grote getale richting de Merode. Op hun bedevaart naar Scherpenheuvel namen zij afstand van het dagelijkse leven, op zoek naar betekenis.

Personen met nood aan zorg vonden een veilige haven in de Merode. Al sinds de twaalfde eeuw staat Geel bekend om de psychiatrische zorg in het spoor van Heilige Dimpna. Daarnaast had ook Jeanne de Merode aandacht voor kwetsbare personen. Met haar persoonlijk fortuin financierde ze tal van liefdadige en religieuze initiatieven.

In de Merode ondervinden steeds meer mensen ook de voordelen van natuur, stilte en rust op hun welzijn. Gerhagen is een erkend stiltegebied dat bezoekers bewust van stilte laat genieten. Ook de andere natuurgebieden zijn een plek om te onthaasten. De abdijen en Scherpenheuvel blijven bakens van verstillings met religieuze toets. Kwetsbare personen vinden een veilige haven in de Merode. Het OPZ in Geel helpt mensen die zijn vastgelopen in het leven weerbaarheid opbouwen en weer greep te krijgen op hun leven. MPI Oosterlo ondersteunt kinderen, jongeren en volwassenen met een verstandelijke beperking op alle vlakken van het dagelijkse leven.

De eeuwenoude traditie van onthaasting en zorg in landschapspark de Merode biedt een basis voor herbronning tussen natuur en abdijen.

Abdij van Averbode

Sinds haar oprichting in 1134 vormt de Abdij van Averbode – gelegen op de grens van de Kempen en het Hageland – een kruispunt van werelden. Al eeuwenlang verbindt zij het spirituele leven met een engagement voor de hele samenleving. Ook vandaag is de abdij voor velen een plaats van stilte en reflectie.

Belevingscentrum het Moment richt zich tot alle bezoekers. Gelegen net buiten de kloostermuren worden de economische activiteiten op een nieuwe en eigentijdse wijze ingevuld met een korf kwaliteitsvolle producten. De opbrengsten besteedt de abdij aan caritatieve projecten, educatieve publicaties met sociale meerwaarde en erfgoedprojecten in Averbode. Sense baat het Moment uit. Het is een sociaal-economiebedrijf dat zinvolle arbeid geeft aan mensen met weinig kansen om hen te laten doorstromen naar een baan in het reguliere arbeidscircuit.

Binnen de abdijsmuren staat het gemeenschapsleven van de Norbertijnen centraal. Zowel gebed, werk, samenleven en pastoraal engagement worden bevrucht door het gemeenschapsleven. Bezoekers kunnen binnen de abdijsmuren stilstaan bij de spiegelvijver en in de abdijskerk. Mensen die op zoek zijn naar enkele dagen van rust en bezinning en daarbij willen aansluiten bij het gebedsleven van de abdijsgemeenschap, zijn welkom in het gastenkwartier. Groepen die naar de abdij willen komen voor een bezinningsverblijf, kunnen terecht in het bezinningscentrum.

Wonen en werken nabij natuur

Doorheen de geschiedenis van de Merode werd in het gebied steeds in nauwe harmonie met de natuur geleefd en gewerkt. In de middeleeuwen begon de mens actief in te grijpen in het landschap omwille van economische voordelen. Doorheen de eeuwen ondergingen het uitzicht van het landschap en de aanwezige vegetatietypen een evolutie.

In de 13de eeuw startten de grote bosontginningen door de abdijen. Het bosrijke landschap werd omgevormd tot een open vlakte met uitgestrekte heidevelden en verspreide complexen van hoeves en velden. In de valleien van de Grote Nete en de Demer ontstonden de eerste nederzettingen op de droge en minder vruchtbare gronden. Eromheen werd het vee gehoed. Langs beekvalleien ontwikkelden zich open akkercomplexen. Op de heide werden plaggen gestoken om akkers te bemesten.

Vanaf de 2de helft van de 18e eeuw ontstond een nieuwe golf van ontginningen. De adellijke familie de Merode plantte zijn gronden aan met naaldhout, kleine eigenaars zetten hun gronden om tot akkers. Het dennenbos kreeg met de opkomst van de steenkoolmijnen en de Kempense steenbakkerijen een economische betekenis.

De derde ontginningsgolf komt er in de tweede helft van de 19de eeuw. De opkomst van anorganische meststoffen betekende een revolutie, doordat het potstalsysteem aan belang verloor en de heide economisch oninteressant werd. Daardoor kwamen de heideontginningen in een stroomversnelling. De heide verdween en het landschapsbeeld werd bepaald door naaldhoutbossen en agrarisch gebied.

Na WOII begint een nieuwe periode van ingrijpende veranderingen. Een belangrijke tendens is dat de landbouw niet langer de enige gebruiker is van het landelijk gebied. De verstedelijking, de industrie en grote infrastructuurwerken gaan steeds meer het landschapsbeeld mee bepalen. Vandaag worden de grote natuurgebieden in de Merode doorkruist door woonkernen, landbouwgebieden en ambachtszones. Steeds meer ondernemers waarderen de voordelen die de natuurlijke omgeving van landschapspark de Merode hen biedt. Zowel in landbouw, bosbouw als in horeca trekken steeds meer ondernemers de kar van de Merode. Zij kiezen er bewust voor om te ondernemen in harmonie met de natuur. Zo bieden zij klanten lokale en kwaliteitsvolle producten aan. Op die manier kunnen zij blijven genieten van de vele kansen die de natuur hen biedt.

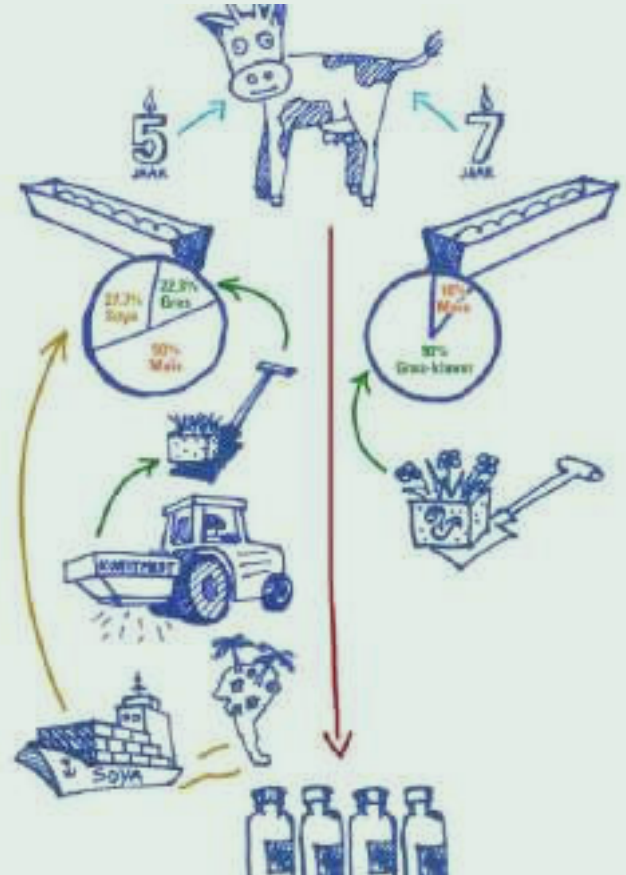
Woon-, landbouw- en ambachtsgebieden nabij natuur in landschapspark de Merode bieden een basis om te leven en ondernemen in harmonie met de natuurlijke omgeving.

Hoeve de Ploeg

Ronny Aerts heeft samen met zijn zussen een intensief melkveebedrijf. Op hoeve De Ploeg in Herselt worden dagelijks zo'n 100 koeien gemolken. Met de melk produceren ze op ambachtelijke wijze zuivelproducten die ze verkopen in de boerderijwinkel. Boer Ronny wilde anders gaan boeren met zorg voor de planeet en haar mensen. Zijn dieren worden hoofdzakelijk gevoed met gras-klover. Maïs maakt nog maar een klein deel uit van hun dieet en geïmporteerde soja viel volledig weg. Zo kon hij kringlopen beter sluiten en de ecologische voetafdruk van het bedrijf fors doen dalen.

Innoveren door terug te kijken naar het verleden, blijkt goed te werken. Het systeem herdenken vanuit de oude voedselketen door het hoofdbestanddeel maïs terug te vervangen door gras-klover. Maar tegelijk gaan voor moderne technologieën: een nieuwe, grote, open stal waar de koeien vrij kunnen in- en uitlopen en waar ze automatisch gemolken worden en een optimalisatie van de mestverwerking. De Ploeg heeft nu opnieuw grip op de volledige keten en kan zijn klanten elke dag een gezond product garanderen, ook in tijden van voedselcrisis.

Heel het systeem is een win-win zowel naar dierenwelzijn als naar rendabiliteit. Door de overschakeling van maïs naar gras-klover geven de koeien langer melk: 7 in plaats van 5 jaar. Ook de hoeveelheid melk die ze produceren is minstens even groot en de kwaliteit is beter. Het automatische melksysteem zorgt ervoor dat de koeien ook zelf beslissen wanneer ze gemolken worden, eten, naar buiten gaan.

Ambitiebeeld

In landschapspark de Merode worden de kwaliteiten van het gebied bewaard en verder versterkt. De functies die de ruimte in het verleden had, worden op een hedendaagse manier ingevuld. Het karakter van de Merode met de kwaliteiten maakt dat het landschapspark een enorm potentieel heeft om de levenskwaliteit van inwoners en bezoekers te bevorderen.

Ambitie 1: Een sterk partnerschap ontwikkelt en verbindt de bijzondere landschappen met een rijke geschiedenis ruimtelijk en inhoudelijk met elkaar tot een landschapspark.

De wortels van de Merode liggen in de aankoop van 1.500 ha bossen en natuurgebieden van de adellijke familie de Merode in 2004. De Vlaamse overheid kocht in 2004 via de Vlaamse Landmaatschappij het gebied aan in naam van een groep van partners. De gronden werden doorverkocht aan de Merode-partners.

Na de aankoop ondertekenden de partners het charter de Merode, waarin ze het engagement aangingen om het gebied als één geheel te bewaren, te beheren en te ontwikkelen. In 2006 gaf de Vlaamse minister bevoegd voor plattelandsbeleid het startschot voor het piloot plattelandsproject de Merode, prinsheerlijk platteland. Het plattelandsproject legde een stevige basis om de Merode te ontwikkelen tot landschapspark.

Een landschapspark biedt de mogelijkheid om de Merode uit te bouwen binnen een bestaand gebiedsconcept met internationale richtlijnen. De inhoud van het charter blijft actueel en een voorwaarde voor de Merode als landschapspark. Voor de ontwikkeling tot landschapspark moeten alle partners zich engageren voor het ambitiebeeld en hun rol opnemen in de uitvoering ervan.

Het bewaren van landschapspark de Merode als één geheel staat voorop. De inrichting en het beheer krijgen verder vorm binnen het kader van het ambitiebeeld. Elke partner neemt in de ontwikkeling en het beheer een rol op voor de uitvoering volgens zijn eigen mogelijkheden en expertise. De verschillende deelgebieden zijn opengesteld voor het grote publiek, waarbij een evenwicht gezocht wordt tussen de bescherming van de waardevolle natuur- en landschapswaarden en het recreatief medegebruik.

Bij de openstelling voor het grote publiek is het belangrijk om de herkenbaarheid van het landschapspark te bewaren via éénheid in recreatieve inrichting. Binnen plattelandsproject de Merode werd een uitnodigende huisstijl ontworpen en werden de deelgebieden ingericht met elementen in de huisstijl. Ook voor nieuwe ontwikkelingen is het belangrijk om de lijn van de huisstijl door te trekken. Om de kwaliteit van het recreatief medegebruik te bewaren is structureel onderhoud van omgeving en inrichting en duidelijke communicatie naar gebruikers nodig. Landschapspark de Merode kan uitgebouwd worden tot een toeristisch product binnen de bestaande toeristische regio's Hageland, Kempen en Limburg.

Gebiedsconcept landschapspark

Open ruimte is een schaars goed in Vlaanderen. Er bestaat dan ook een nood om gebieden met bijzondere waarde voor de open ruimte te erkennen en te onderscheiden. In Vlaanderen bestaat daarvoor nog geen wettelijk kader. Over de grenzen kijken leert dat er internationale richtlijnen bestaan voor een aantal gebiedsconcepten die reeds in verschillende buurlanden vertaald werden naar een duidelijk beleid. Volgens die voorbeelden biedt de ontwikkeling van de Merode tot landschapspark de mogelijkheid om de waardevolle landschappen te erkennen en beschermen en verder te ontwikkelen volgens de natuurlijke en culturele waarden.

INTERNATIONAAL

De *International Union for Conservation of Nature* (IUCN) stelde verschillende categorieën van gebiedsconcepten op om beschermde natuurgebieden en landschappen te classificeren volgens hun beheersdoelstellingen, waaronder landschapsparken en nationale parken. Per gebiedsconcept werden internationale richtlijnen opgesteld. De IUCN spoort landen aan om die te vertalen binnen hun eigen beleid. Landschapsparken passen binnen categorie V 'Protected Landscape/Seascape'. In een landschapspark zorgde de interactie tussen mens en natuur doorheen de tijd voor een gebied met een uitgesproken karakter met significante natuurlijke en culturele waarden. Het behoud van de integriteit van het landschap is cruciaal om het gebied en de geassocieerde waarden te beschermen en te onderhouden. Interactie tussen mens en natuur geven verder vorm aan het landschap.

BUURLANDEN

Zowel Duitsland en Frankrijk als Nederland vertaalden de internationale richtlijnen naar een beleid waarbij ze verschillende gebiedsconcepten afbakenen. Het concept 'nationaal park' duidt een gebied van aanzienlijke oppervlakte aan met natuurwaarden van internationaal belang waar integrale natuurbescherming centraal staat. Het concept 'landschapspark' is gereserveerd voor cultuurlandschappen met hoge ecologische of landschapswaarden. Recreatief medegebruik, erfgoed en landbouw zijn er belangrijk. Het concept krijgt verschillende namen in de buurlanden: Naturparken in Duitsland, Parcs Naturels Régionaux in Frankrijk, Nationale Landschappen in Nederland).

Ambitie 2: De kernwaarden van de verschillende landschapstypes zijn versterkt en verbonden en vormen een gezonde, veerkrachtige omgeving.

De waardevolle natuur in landschapspark de Merode biedt een basis voor verscheidene voordelen die onze leefomgeving helpen en beschermen. Zo biedt de natuur oplossingen voor allerlei problemen die ons bedreigen, zoals overstromingen, watertekort of vervuiling. Planten en allerlei organismen zuiveren vervuild water, vervuilde lucht en vervuilde bodems. De natuur kan water vasthouden, waardoor we minder wateroverlast ervaren en er genoeg water beschikbaar is als we dat nodig hebben. De natuur houdt koolstof vast in de bodem en in planten. Zo gaat de natuur de opwarming van de aarde tegen. Door de overgang tussen verschillende landschapstypes, kent landschapspark de Merode een rijke biodiversiteit en is het belangrijk voor een aantal specifieke soorten. In landschapspark de Merode worden de voordelen die de natuur biedt naar waarde geschat. Om van die voordelen te kunnen blijven genieten in de toekomst, wordt zorgzaam omgegaan met de natuurlijke omgeving. Door landgebruik te optimaliseren maken we de natuurlijke omgeving in landschapspark de Merode nog rijker en valoriseren we het enorme potentieel aan natuurvoordelen. Veerkrachtige ecosystemen en biodiversiteit zijn daarbij de sleutel om de deur naar een gezonde omgeving te openen.

Landschapspark de Merode kan mee een antwoord bieden op een aantal grote, maatschappelijke uitdagingen, zoals klimaatopwarming en verlies aan biodiversiteit. Een benadering via ecosysteemdiensten kan de opportuniteiten daarvoor in kaart brengen en de ontwikkelingsroute mee helpen uitstippelen. Door de waardevolle landschappen te beschermen, te beheren en verder te ontwikkelen volgens de eigenheid van het landschap wordt mee gebouwd aan natuur van internationaal belang. Bodem, reliëf en water bepalen voor een groot deel de eigenheid van de verschillende landschapstypes. Groen-blauwe infrastructuur en doordacht beheerde cultuurlandschappen zorgen voor verbindingen tussen de hoofd natuur. Beheerplannen voor de kernnatuurgebieden worden geüpdatet, groen-blauwe verbindingen worden gecreëerd tussen de robuuste eenheden enerzijds en fijnmazige dooradering in urbane of peri-urbane weefsels anderzijds. Er wordt gezocht naar manieren om de verschillende functies in de open ruimte een plaats te geven in landschapspark de Merode zonder de draagkracht van het gebied te overschrijden.

Een zorgzaam landgebruik in landschapspark de Merode vergroot het natuurlijk kapitaal, waardoor mens en maatschappij van een groter arsenaal aan natuurvoordelen kunnen genieten. Zo wordt landschapspark de Merode een gezonde, veerkrachtige omgeving om te leven en ondernemen.

Ecosysteemdiensten

Allerlei processen die zich afspelen in de natuur leveren ons als individu en maatschappij onschatbare, maar niet altijd tastbare voordelen op. Denk maar aan de productie van voedsel en drinkwater, de bestuiving van gewassen of groene recreatieruimte. De natuurlijke omgeving waarin ze plaatsvinden, zijn ecosystemen. De voordelen die ze opleveren voor de mens noemen we ecosysteemdiensten. Zelfs in onze sterk verstedelijkte en geïndustrialiseerde maatschappij zijn we nog steeds afhankelijk van dergelijke 'ecosysteemdiensten'. Om die waardevolle diensten te beschermen, moeten we ze een volwaardige plaats geven in het maatschappelijke debat, het beleid en het beheer van ecosystemen. De ecosysteembenadering bekijkt zowel de impact van de mens op de ecosystemen als de effecten van de ecosystemen op de maatschappij. Heel wat menselijke invloeden werken in op ecosystemen. De belangrijkste menselijke invloeden op ecosystemen en hun diensten zijn veranderingen in het landgebruik zoals verstedelijking, veranderende landbouwmethoden en milieuverontreiniging. Andere oorzaken voor het verlies van ecosysteemdiensten zijn overexploitatie van de grondwatervoorraden en de bodem, klimaatverandering en de aanwezigheid van uitheemse planten- en diersoorten. Indien het gebruik van en het aanbod aan ecosysteemdiensten niet in balans zijn, kunnen ecosystemen niet langer de diensten leveren die we als maatschappij nodig hebben.

De ecosysteembenadering combineert ecologische, economische en sociale aspecten in een methodologisch kader. Als dat kader vervolgens de nieuwe basis vormt voor beleid en beheer, kunnen ecosystemen en hun diensten een meer correcte plaats krijgen in de besluitvorming. Een ecosysteem-assessment levert daarvoor de wetenschappelijke kennisbasis. Dat bestaat uit drie componenten: een analyse van de toestand en de trends, een scenarioanalyse en een bespreking van responsies. Op basis van de assessment kunnen beleidskeuzes gemaakt worden en projecten opgezet.

Natuurrapport 2014 - Toestand en trend van ecosystemen en ecosysteemdiensten in Vlaanderen, van het instituut natuur- en bosonderzoek.

Ambitie 3: Landschapspark de Merode biedt ruimte voor het welzijn van inwoners en gasten tussen natuur en erfgoed

De natuurlijke omgeving is fundamenteel voor ons welzijn en heeft een invloed op alle andere factoren die ons welzijn bepalen. Landschapspark de Merode is een groene omgeving die basisbronnen voor het leven biedt, zoals zuivere lucht en voeding. Daarnaast kan de groene omgeving ook de gezondheid verbeteren. De natuur in landschapspark de Merode biedt een prachtig decor voor fysieke activiteit. Tijd doorbrengen in de natuur helpt te herstellen van stress en mentale vermoeidheid.

Het welzijn in Vlaanderen wordt om de vijf jaar geëvalueerd door de Belgische gezondheidsenquête van het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid. Uit de enquête van 2013 blijkt dat Vlamingen (15-plussers) vooral kampen met overgewicht (48 procent), rugproblemen (32 procent), slaaphinder (29 procent), artrose (17 procent), hoge bloeddruk (15 procent), allergieën (15 procent), depressie (13 procent), nekproblemen (12 procent) en ernstige hoofdpijn (10 procent). Deze factoren werken elkaar in de hand. Zo leidt overgewicht vaak tot andere gezondheidsproblemen: hart- en vaatziekten, obesitas, suikerziekte ... Gelukkig zijn veel kwalen met een gezondere levensstijl al flink terug te dringen. Landschapspark de Merode wil een nabij toevluchts-oord voor herbronning zijn, tussen natuur en abdijen, waar men kan wel-zijn.

De natuurlijke omgeving van landschapspark de Merode met heel wat karakteristiek erfgoed, zoals de abdijen van Averbode en Tongerlo, de basiliek van Scherpenheuvel, het kasteel de Merode en Hof ter Borcht, biedt de uitgelezen omgeving om te herbronnen, zowel op fysiek als mentaal vlak. De natuur geeft de rust en ruimte om het hoofd leeg te maken. Ook biedt het landschapspark een omgeving om fysiek te ontspannen. Een ontspannen geest in een landschap gekenmerkt door natuur en erfgoed zorgt voor nieuwe inspiratie. Landschapspark de Merode kan zo een welkome plek worden van creatieve geesten die broeden op hun volgende project.

Natuur op zich brengt ons veel bij, laat ons genieten en heel wat beleven. Landschapspark de Merode biedt daarboven een waaier aan activiteiten voor herbronning. De natuur kan al wandelend, fietsend of te paard verkend worden. Een langer verblijf in landschapspark de Merode kan in verschillende inspirerende verblijfplaatsen: B&B's waar onthaasting centraal staat, paalkamperen, small cabins in natuurgebieden, overnachten in een ecoresort, ...

De rijke religieuze geschiedenis van de Merode kan tevens een basis vormen voor spirituele onthaasting. In onze hectische samenleving weerklinkt de vraag naar actuele zingeving. De abdijen vormen bakens in landschapspark de Merode waar zingeving op een brede manier benaderd wordt. Verbinding met het innerlijke zelf en onze plaats in de wereld kan op verschillende manieren gezocht worden: via meditatie, yoga, mindfulness, tai chi of een hedendaagse bedevaart. Het ritme van de abdijsamenleving dat het ritme van het licht en de natuur volgt, is daarbij een leidraad voor onthaasting.

Landschapspark de Merode biedt een veilige omgeving voor kwetsbare personen. Momenteel wordt groenbeleving nog te weinig gezien als geneeskundige therapie. Steeds vaker krijgen patiënten met psychische klachten het advies om dagelijks te bewegen in een natuurlijk landschap. Dat zou merkbaar positieve gevolgen hebben voor zowel de geestelijke als de fysieke gezondheid. De link tussen natuur, gezondheid en zorg wordt in landschapspark de Merode verder onderzocht en verdiept met ondersteuning van de leerstoel zorg en natuurlijke leefomgeving en het OPZ Geel. Zorg in harmonie met de natuur neemt verschillende vormen aan, gaande van coaches tot zorgboerderijen.

*Aandacht voor stilte,
rust en ruimte maken
van landschapspark de
Merode een toevluchtoord
voor hedendaagse
onthaasting en zorg,
tussen abdijen en
natuur.*

Slow tourism

Slow tourism is aan een stevige opmars bezig. Toeristen hebben geen haast meer en verkiezen de fiets boven het vliegtuig. Ze stappen af van zoveel mogelijk zien in een zo kort mogelijke tijd. Zij willen zich als het ware laten onderdompelen in hun reisbestemming. De toerist leeft op het ritme van de lokale bevolking. Het gaat niet om het spectaculaire, maar om het kijken met andere ogen, het luisteren met andere oren, het bewegen in een rustig tempo en het ontspannen in eenvoud en authenticiteit. Slow tourism is onder meer ontstaan door de financiële crisis, de toenemende ecologische problemen en het behoud van lokale culturen. Met al deze beslommeringen wil de nieuwe toerist een worden met de natuur en de cultuur.

Een half uur stappen

Dagelijks (minstens) een halfuur wandelen heeft een groot effect op ons welzijn. Het is goed voor alles: je hart, bloedvaten, cholesterol, botten en spieren, gewicht en geheugen, ze gaan er allemaal op vooruit. Beweging vermindert de aanmaak van stresshormonen en zorgt voor een lagere bloeddruk. Verder heeft wandelen ook een gunstig effect op de geestelijke gezondheid, doordat het even afleidt van de dagelijkse beslommeringen.

Ambitie 4: Ondernemen in en met het landschap creëert waarde in landschapspark de Merode

Landschapspark de Merode biedt een natuurlijke omgeving die ondernemen in en met het landschap mogelijk maakt. Ondernemers maken bewuste keuzes in hun bedrijf waardoor zij economische en maatschappelijk waarde creëren. In landschapspark de Merode is de link tussen de producten die wij gebruiken, hun productie en de natuur duidelijk. Inwoners en bezoekers waarderen de inspanningen van ondernemers die via hun werk mee zorg dragen voor het landschap.

Landbouw zorgt voor voedsel op ons bord. Het landschapspark kan de kansen van geen enkele landbouwer in de weg staan. Intensieve veehouderij is typisch voor de Kempen en kent in de Merode dus ook zijn plaats, maar daarnaast zijn er ook zeer veel andere types landbouw welkom in de Merode. Verbreding kan een mooie bijverdienste voor de landbouwer zijn, maar zal nooit zijn of haar hoofdactiviteit volledig vervangen. In de Merode zetten we zowel in op traditionele landbouw als op verbrede landbouw in al haar aspecten. Zowel hoevetoerisme, korte keten, landschapsbeheer, energieproductie als waterbeheer (mbv stuwtjes) horen hier thuis. Het is niet onze ambitie om bepaalde beperkingen op te leggen op vlak van teeltmethoden en bedrijfsvoering, maar we proberen in de Merode meer de link te maken tussen ons voedsel, landbouw en het landschap.

In landschapspark de Merode wordt de link tussen ons voedsel, landbouw en het landschap duidelijk gelegd. Voor landbouw biedt het landschap veel voordelen. Nuttige insecten bestuiven gewassen. De natuur kan ook plagen bestrijden en de bodem vruchtbaar houden. Dat is niet alleen beter voor de landbouwer, maar ook voor de omgeving. In landschapspark de Merode schakelen landbouwers de voordelen die het landschap hen biedt bewust in hun bedrijfsvoering in zonder ze uit te putten. Door bijvoorbeeld de principes van functionele agrobiodiversiteit en technieken uit precisielandbouw toe te passen, blijven zowel het bedrijf als de natuurlijke omgeving veerkrachtig. Daardoor kunnen landbouwers ons nu en in de toekomst van gezonde, lokale voeding voorzien.

In landschapspark de Merode ziet de consument hoe het voedsel geteeld wordt. Hoeveproducten, boerenmarkten, plukboerderijen of eigen kweek brengen de consument dicht bij voedselproductie. Belevingscentra in de Merode tonen de consument het productieproces van lokale voeding. Brood in de Beddermolen, kaas in het Moment, verschillende streekbieren en lokale wijn.

Gasten krijgen inzicht in de producten van landschapspark de Merode en genieten volop van hun verse, karakteristieke smaak. Bij lokale handelaars en horecazaken wordt vers, gezond, seizoensgebonden voedsel voorgeschoteld. De voordelen voor het welzijn van inwoners en gasten is overduidelijk. Landbouwers krijgen een meerwaarde van de markt voor hun inspanningen.

Naast voeding biedt de natuur in landschapspark de Merode ook grondstoffen, zoals hout. Landschapspark de Merode biedt heel wat vegetatie of landschapselementen die op hernieuwbare wijze bruikbaar hout kunnen leveren. Bossen in landschapspark de Merode leveren al heel wat hout. Belangrijk is om de houtoogst te optimaliseren in functie van de biodiversiteit. We onderzoeken of ook andere vegetatie en kleine landschapselementen in landschapspark de Merode grondstoffen kunnen leveren. Op die manier kunnen landschapsbouwers een rechtstreeks economisch voordeel ondervinden van hun inspanningen. Daarnaast voelen inwoners zich nauwer verbonden met de natuurlijke omgeving omdat zij de producten ervan kunnen gebruiken.

Lokale ondernemers zien de meerwaarde van landschapspark de Merode en spelen daarop in door een Merodebeleving aan te bieden. Dat kan onder verschillende vormen. Zo zetten horeca-ondernemers streekproducten op de kaart, waardoor zij lokale producenten versterken. Andere ondernemers bieden activiteiten aan die bezoekers de Merode op een bijzondere manier laat beleven, bv. ezelwandelingen, teambuildings, yoga in de natuur. Al die ondernemers vertellen daarbij het Merodeverhaal aan hun klanten. Zo worden inwoners en bezoekers zich steeds meer bewust van de kwaliteiten van het landschapspark, waardoor zij die ook meer gaan appreciëren. Lokale ondernemers die mee het verhaal van de Merode vertellen zijn ambassadeurs van het landschapspark.

*Door een bewust gebruik
van natuurvoordelen
produceren ondernemers
in landschapspark
de Merode gezonde,
duurzame producten.*

Ambitie 5: Verhalen verbinden mensen, tijd en ruimte in het landschap

Door het rijke cultuurhistorische verleden zijn er talloze verhalen te vertellen over de Merode, het landschap, gebeurtenissen en gebruiken. Niet altijd is er in het landschap fysiek iets terug te vinden van die verhalen, maar vaak ook wel. De verhalen vormen nu al een bron van inspiratie voor gidsen, evenementen en ondernemers. Landschapspark de Merode wilt daar nog verder op leven. Verhalen kunnen tot leven komen in het landschap. Wanneer gasten ondernemers bezoeken, kunnen zij zich daar verder verdiepen in de verhalen uit de Merode.

De schat aan verhalen uit het verleden die in landschapspark de Merode kunnen verteld worden, is rijk:

- Volksverhalen in de Merode: dwaallichtjes, alvermannetjes, ...
- Religieuze geschiedenis: abdijen van Tongerlo en Averbode, beginnhoven van Aarschot en Diest, Scherpenheuvel
- Geschiedenis van de adellijke familie de Merode
- Geschiedenis van de rivieren Grote Nete en Demer
- Verhalen van Ernest Claes
- Verhalen van Willem Elsschot
- Zorgverhalen uit Geel
- Verhalen over ijzerzandsteen
- Verhalen over klompenambacht

De Merode mag echter niet alleen bestaan uit verhalen uit het verleden. Landschapspark de Merode is een plaats waar mensen nieuwe verhalen schrijven. Het landschap kan daarvoor de nodige inspiratie bieden en het decor vormen voor nieuwe verhalen. Verhalen brengen mensen samen en verbinden hen met het landschap. Door de verhalen uit het landschap te vertellen, zullen inwoners en gasten zich meer gaan interesseren voor de verschillende aspecten van het landschap. Ze zullen zich engageren om zorg te dragen voor het landschap en om nieuwe Merodeverhalen te maken.

Nu al is de Merode het decor voor uiteenlopende initiatieven die mensen, tijd en ruimte verbinden in het landschap.

- Jaarlijkse amfibieënoverzet in Hertberg
- Dag van de stilte
- Merodefestival
- Verhalenfestival
- Citizen science: volkstuintjes in het kader van FABulous farmers
- Decor voor series en films

“De mensen hebben geen verleden meer, alleen nog een toekomst, en zo zijn ze veel armer.”

Ernest Claes,
Mijn jeugd, 1940.

Landschapsvisie de Merode

Visiekaarten

Voor u ziet u meerdere kaarten die telkens een ambitie binnen landschapspark de Merode toelichten. Per kaart verschilt de info naargelang de relatie met opgelichte ambitie. Aan de rechterzijde van iedere kaart kan u een korte toelichting, de concepten en de acties per ambitie terugvinden. Acties zijn eenvoudig terug te vinden op de kaarten. Belangrijk om te weten is dat deze kaarten een dynamisch karakter hebben. Van zodra een actielijst afgewerkt is, zullen er weer nieuwe aan toegevoegd worden aan de hand van de nieuwe noden in het landschapspark. Niet enkel de acties, maar ook de informatie op de kaarten zelf zullen steeds up-to-date gehouden worden. Via de ondersteunende legende krijgt u een zo nauwkeurig mogelijk beeld over de implementatie van iedere ambitie binnen landschapspark de Merode.

Ambitie 1: Een sterk partnerschap ontwikkelt en verbindt de bijzondere landschappen met een rijke geschiedenis ruimtelijk en inhoudelijk met elkaar tot een landschapspark.

Toelichting ambitie

De Merode is een rijk natuurlijk en cultuurhistorisch gebied waar aangesloten natuurgebieden, woonkernen en landbouw elkaar afwisselen. Het bekomen van het formeel statuut 'landschapspark' en duidelijke engagementen van politiek en partners zijn de katalysator om het natuurlijk en cultureel erfgoed ruimtelijk en inhoudelijk te verbinden met elkaar.

Doelstellingen

De partners bewaren, beheren en ontwikkelen het landschapspark als één geheel.

De partners bewaren de herkenbaarheid van het landschapspark via éénheid in recreatieve inrichting.

De partners engageren zich om een rol op te nemen in de uitvoering van het ambitiebeeld voor landschapspark de Merode.

Acties bovenlokaal

De Merode wordt formeel erkend als landschapspark.

Het partnerschap de Merode sluit een samenwerkingsovereenkomst af met de Vlaamse overheid voor erkenning en ondersteuning landschapspark de Merode.

Het ambitiebeeld en het actieprogramma voor het landschapspark worden verder verfijnd.

De algemene vergadering van De Merode keurt het ambitiebeeld en het actieprogramma voor landschapspark De Merode goed.

De partners bekrachtigen het ambitiebeeld van het landschapspark en nemen een rol op in de uitvoering ervan.

Het Merodeteam organiseert formele en informele overlegmomenten voor de partners.

Een onderhoudsplan voor de toeristisch-recreatieve netwerken en de huisstijlelementen is opgemaakt.

Er is een systeem van groepsaankoop dat het voor de partners makkelijk maakt om de huisstijl consequent toe te passen.

Binnen de projectvereniging de Merode worden naast de IOED een bovenlokale cultuurwerking en een erfgoedcel opgestart.

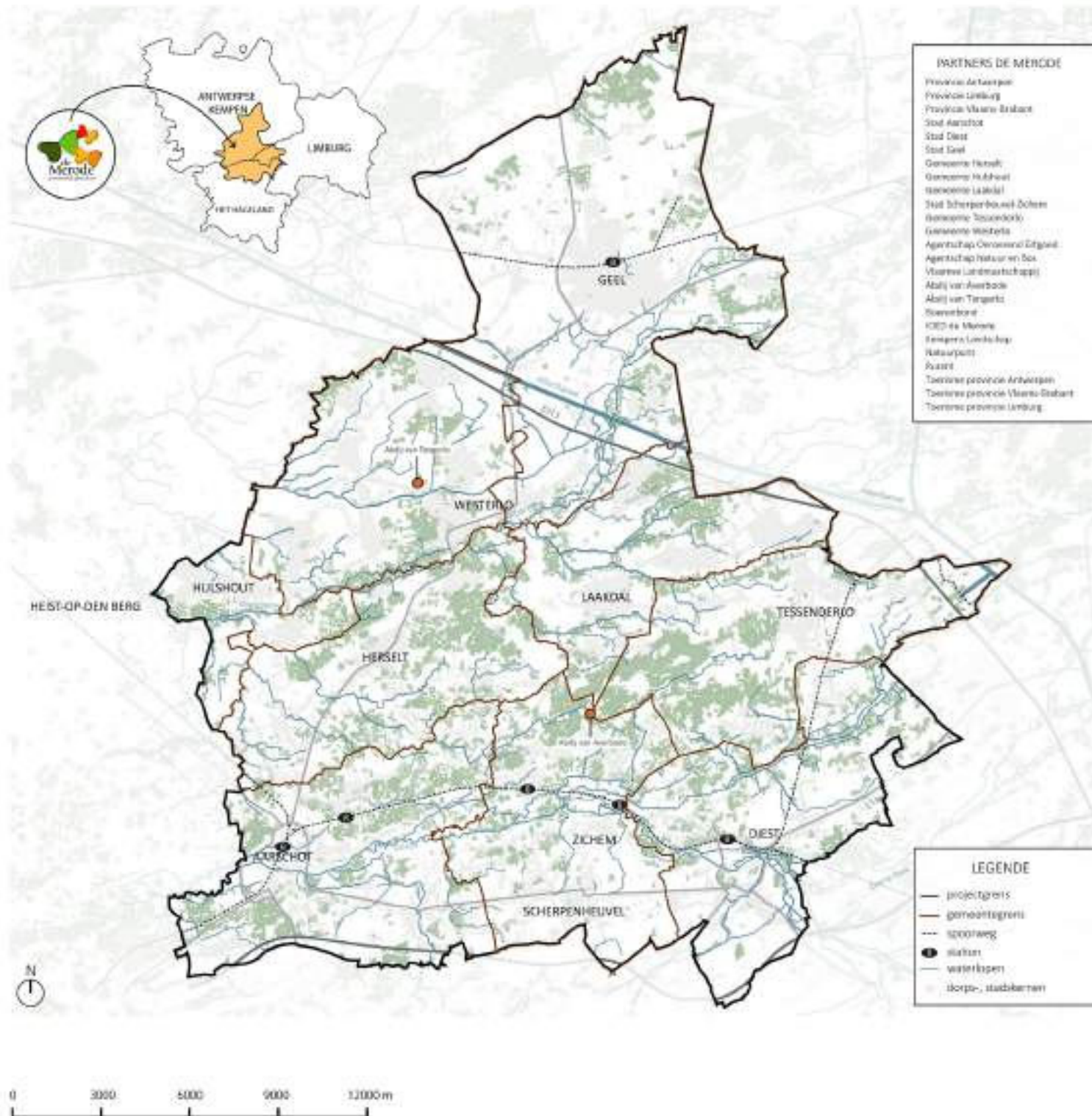
Een draaiboek rond preventie en handhaving in landschapspark de Merode wordt uitgewerkt.

De huidige recreatieve netwerken worden elke 10 jaar grondig geëvalueerd en de bebording ervan onderhouden.

Er wordt afstemming gezocht met Sigma Demer en Sigma Grote Nete voor verbinding tussen het landschapspark en de Sigmagebieden.

Er wordt een communicatiestrategie rond landschapspark de Merode uitgewerkt. Daarin gaat bijzondere aandacht naar de plaats van het toeristisch product landschapspark de Merode binnen de bestaande toeristische regio's Hageland, Kempen en Limburg.

1. Sterk partnerschap

Ambitie 2: De kernwaarden van de verschillende landschapstypes zijn versterkt en verbonden en vormen een gezonde, veerkrachtige natuurlijke omgeving.

Ambitie 2A: Het landschapspark verbindt 2 landschappen (Kempen en Hageland) en 5 landschapstypes (Kempen, Netevallei, bosrijke gebieden, Demervallei en Hageland).

Ambitie 2B: het landschapspark de Merode verbindt kernen met natuurlijk landschap via blauwe en groene vingers.

Landschapspark Merode ligt op de overgang tussen Kempen en Hageland en omvat vijf landschapstypes: Kempense zandgronden, de Netevallei, de bosrijke gebieden rond Averbode, de Demervallei en de Hagelandse Diestiaanheuveld. De verscheidenheid aan en overgang tussen die landschapstypes zorgt ervoor dat de Merode een groot natuurlijk kapitaal heeft. Door de kernwaarden van de landschapstypes te versterken en verbinden, ontstaat een netwerk van veerkrachtige ecosystemen die allerlei voordelen bieden voor de natuur en de maatschappij. Samenhang tussen de landschapstypes met een rijk en divers verleden is sturend voor toekomstige ontwikkelingen.

Doelstellingen

Bij de verdere ontwikkeling van het landschap wordt vertrokken vanuit de eigenheid van het landschap:

- Bodem, reliëf en water zijn sturend voor verdere ontwikkeling en worden meer zichtbaar gemaakt.
- De twee valleien worden als dragers van het landschap uitgespeeld.
- Nederzettingsstructuren worden zichtbaar gemaakt.
- Bossen en bosruggen worden behouden en versterkt.
- De Overgang tussen landschapstypes wordt geaccentueerd.
- Via Noord-Zuid-verbinding kan het reliëf gelezen worden.

Groene-blauwe infrastructuur verbindt natuur, landbouw en woonkernen.

Ecosysteemdiensten bieden een kader om natuurvoordelen te waarderen en geven richting aan landgebruik en beheer.

Acties bovenlokaal

Een landschapsvisie wordt ontwikkeld als basis voor het landschapspark.

Een ecosysteemdienstenassessment wordt uitgevoerd.

Een plan voor de ontwikkeling van groen-blauwe verbindingen tussen de hoofdnatuur in de Merode wordt opgemaakt.

De drie provincies begeleiden landbouwers in de Merode bij de opmaak van een landschapsintegratieplan voor hun bedrijf.

Een inventaris van bestaande beheersplannen van openbaar groen wordt opgemaakt.

Bestaande beheersplannen worden geüpdated naar natuurbeheersplannen.

Ontbrekende beheersplannen worden opgemaakt voor openbaar groen.

Een hemelwaterplan wordt opgesteld voor alle Merodegemeenten.

Een landschapslezing en beeldkwaliteitsplan worden opgemaakt waar nodig.

Acties lokaal

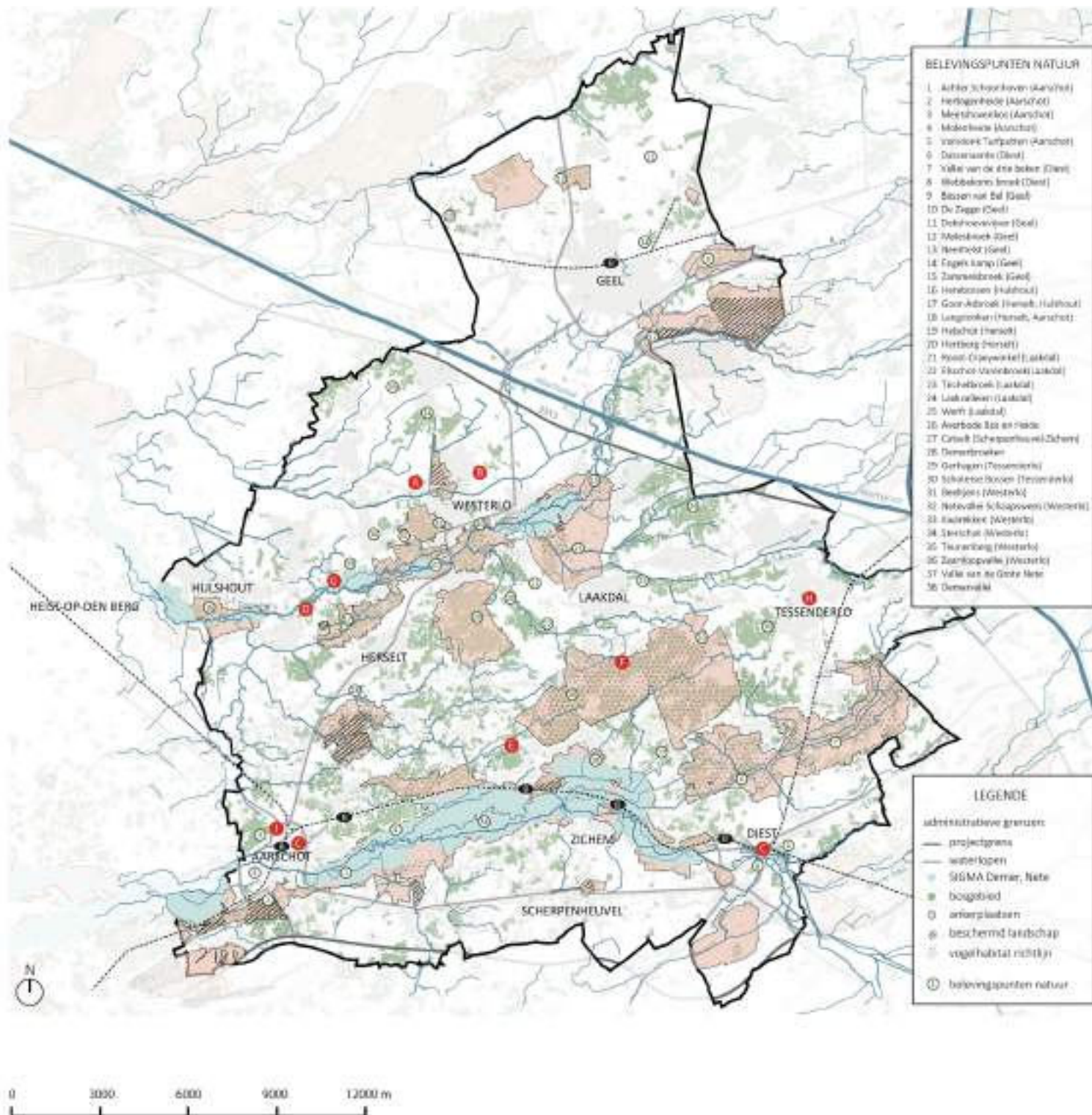
Uitvoering LIP ecologische verbindingen: creëren van bosranden en bosvorming, inrichting in Hertberg en Tongels bos, inrichting amfibietunnel, aanpassen verlichting Diestsebaan, installatie looprichels langs waterlopen, plaatsing vleermuiskasten Hertberg.

Uitvoering LIP ecologische verbindingen: gebiedsspecifieke beheersovereenkomsten.

Uitvoering LIP: projectoproepen voor aanplant KLE en plaatsen van vleermuiskasten.

- A** Uitvoering LIP: landschapsherstel abdij van Tongerlo.
- B** Beddermolen: restauratie gebouwen + LIP.
- C** Uitvoering project 'rommelplekjes': inrichting groene ontmoetingsplek in Aarschot en Diest. Implementatie van elementen uit functionele agrobiodiversiteit in landschapsbeheer.
- D** Project 'Onderhoud waardevolle bomencollectie Hof ter Borgh'.
- E** Project 'Groene Boulevard aan de Voortberg'.
- F** Project 'Herstel van historische dreven en opwaarderen van beleving in Averbode Bos & Heide'.
- G** Project 'Landschapsherstel van voormalige visvijvers Westmeerbeek'.
- H** Project: de bierhoeve in de stijgers, Tessenderlo.
- I** Stadsproject Aarschot: 'Groen in de stad'.

2. Kernwaarden

Ambitie 3: Landschapspark de Merode biedt ruimte voor welzijn van inwoners en gasten tussen natuur en erfgoed.

Toelichting ambitie

De natuurlijke omgeving van landschapspark de Merode met heel wat karakteristiek erfgoed, biedt de uitgelezen omgeving om te herbronnen, zowel op fysiek als mentaal vlak.

Doelstellingen

In landschapspark de Merode wordt de link tussen welzijn en natuur aangehaald.

De traditie van onthaasting, inspiratie en zorg wordt op een hedendaagse manier vertaald in landschapspark de Merode.

Indicatoren

Inwoners en bezoekers zoeken de Merode op omwille van de rust die ze ervaren.

Acties bovenlokaal

Een toeristisch-recreatieve visie voor Landschapspark de Merode als toeristisch product wordt ontwikkeld.

Het wandelnetwerk de Merode wordt uitgebreid in Aarschot en Diest.

Het ruiternetwerk de Merode wordt afgewerkt ten zuiden van de Demer.

Er wordt een toeristisch product ontwikkeld rond 900 jaar Norbertijnen.

Er wordt een strategie ontwikkeld om de kernwaarden van het landschapspark dichterbij de inwoners te brengen.

Dag van de stilte wordt jaarlijks georganiseerd.

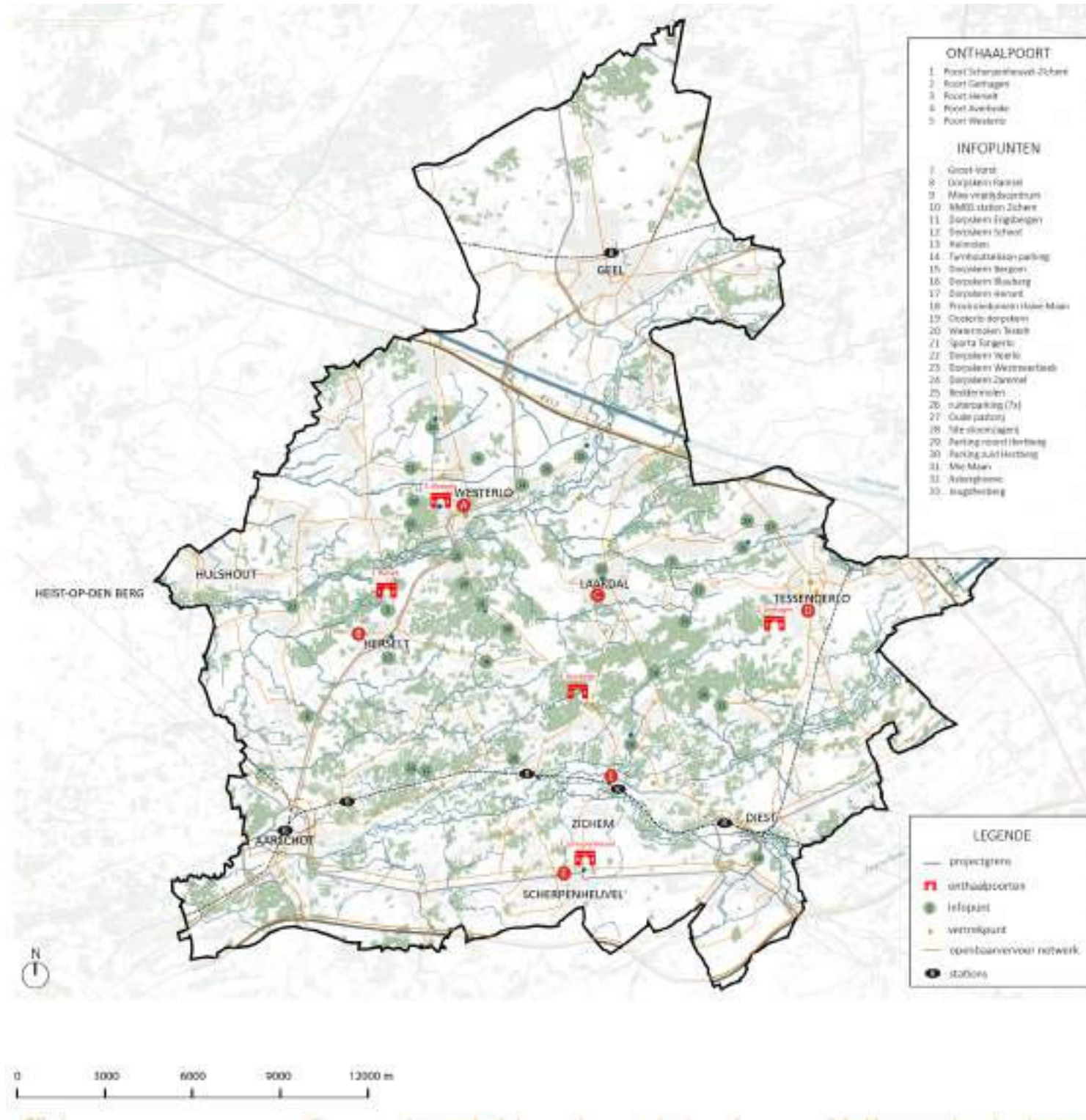
Er wordt een evaluatie en een actieplan opgemaakt rond toegankelijkheid van landschapspark de Merode voor andersvaliden.

Er wordt een programma ontwikkeld om de traditie van onthaasting, inspiratie en zorg hedendaags te vertalen in landschapspark de Merode.

Acties lokaal

- A** Uitvoering LIP Westerlo: inrichting onthaalpoort oude dekenij Westerlo, inrichting infopunt heemmuseum Oevel.
- B** Uitvoering LIP Herselt: inrichting onthaalpoort de Mixx, vertrekpunt Bergom kerk, vertrekpunt Blauberg kerk, vertrekpunt dorpscentrum Ramsel.
- C** Uitvoering LIP Laakdal: inrichting infopunt buurthuis Veerle, Infopunt Toeristische dienst gemeente Laakdal, Vertrekpunt Dennen Noord Eindhout, Vertrekpunt Sportcentrum de Vloed Klein-Vorst, Vertrekpunt Sportcentrum Kwade Plas Veerle, Vertrekpunt Pastorie Groot-Vorst.
- D** Uitvoering LIP Tessenderlo: Infopunt VVV marktplein Tessenderlo, Vertrekpunt dorpscentrum Engsbergen, Vertrekpunt parking Turnhoutsebaan – Heggenbossenweg, Vertrekpunt dorpscentrum Schoot, Vertrekpunt Peerdenposterij, Vertrekpunten Duvelskot – Houterenberg – Pinnekenswijer.
- E** Uitvoering LIP Scherpenheuvel-Zichem: Infopunt Cultuurcentrum den Egger, Vertrekpunt Testelt NMBS station, Vertrekpunt Messelbroek kerkplein.
- F** Uitvoering project bedevaartswegen naar Scherpenheuvel.
- G** Ontwikkeling hondenlosloopzone in Gerhagen.
Herwaardering trage wegen in Herselt.

3a. Ruimte voor welzijn - onthaalinfrastructuur

Ambitie 3: Landschapspark de Merode biedt ruimte voor welzijn van inwoners en gasten tussen natuur en erfgoed.

Toelichting ambitie

De natuurlijke omgeving van landschapspark de Merode met heel wat karakteristiek erfgoed, biedt de uitgelezen omgeving om te herbronnen, zowel op fysiek als mentaal vlak.

Doelstellingen

In landschapspark de Merode wordt de link tussen welzijn en natuur aangehaald.

De traditie van onthaasting, inspiratie en zorg wordt op een hedendaagse manier vertaald in landschapspark de Merode.

Indicatoren

Inwoners en bezoekers zoeken de Merode op omwille van de rust die ze ervaren.

Acties bovenlokaal

Een toeristisch-recreatieve visie voor Landschapspark de Merode als toeristisch product wordt ontwikkeld.

Het wandelnetwerk de Merode wordt uitgebreid in Aarschot en Diest.

Het ruiternetwerk de Merode wordt afgewerkt ten zuiden van de Demer.

Er wordt een toeristisch product ontwikkeld rond 900 jaar Norbertijnen.

Er wordt een strategie ontwikkeld om de kernwaarden van het landschapspark dichterbij de inwoners te brengen.

Dag van de stilte wordt jaarlijks georganiseerd.

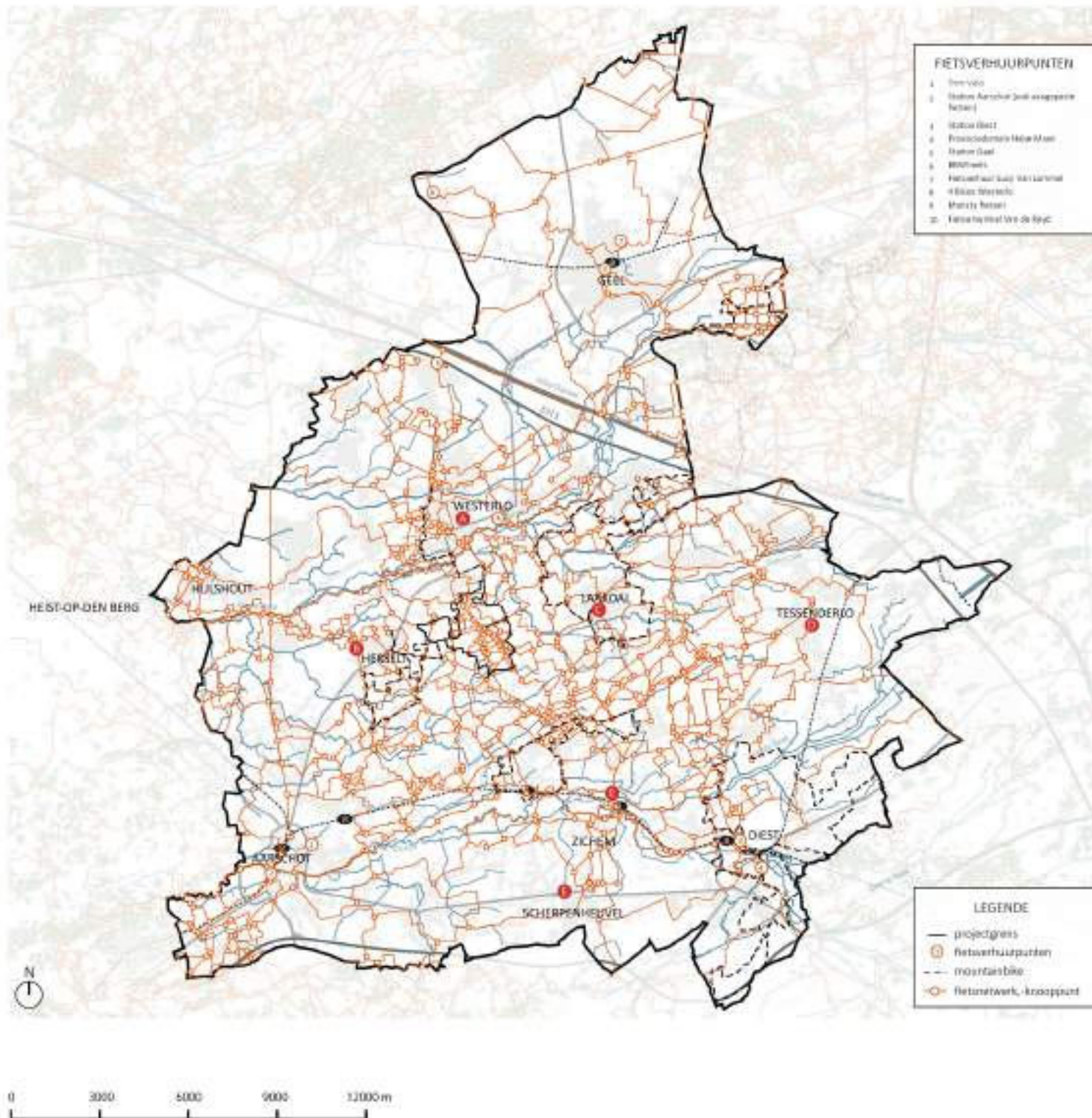
Er wordt een evaluatie en een actieplan opgemaakt rond toegankelijkheid van landschapspark de Merode voor andersvaliden.

Er wordt een programma ontwikkeld om de traditie van onthaasting, inspiratie en zorg hedendaags te vertalen in landschapspark de Merode.

Acties lokaal

- A** Uitvoering LIP Westerlo: inrichting onthaalpoort oude dekenij Westerlo, inrichting infopunt heemmuseum Oevel.
- B** Uitvoering LIP Herselt: inrichting onthaalpoort de Mixx, vertrekpunt Bergom kerk, vertrekpunt Blauberg kerk, vertrekpunt dorpscentrum Ramsel.
- C** Uitvoering LIP Laakdal: inrichting infopunt buurthuis Veerle, Infopunt Toeristische dienst gemeente Laakdal, Vertrekpunt Dennen Noord Eindhout, Vertrekpunt Sportcentrum de Vloed Klein-Vorst, Vertrekpunt Sportcentrum Kwade Plas Veerle, Vertrekpunt Pastorie Groot-Vorst.
- D** Uitvoering LIP Tessenderlo: Infopunt VVV marktplein Tessenderlo, Vertrekpunt dorpscentrum Engsbergen, Vertrekpunt parking Turnhoutsebaan – Heggenbossenweg, Vertrekpunt dorpscentrum Schoot, Vertrekpunt Peerdenposterij, Vertrekpunten Duvelskot – Houterenberg – Pinnekenswijer.
- E** Uitvoering LIP Scherpenheuvel-Zichem: Infopunt Cultuurcentrum den Egger, Vertrekpunt Testelt NMBS station, Vertrekpunt Messelbroek kerkplein.
- F** Uitvoering project bedevaartswegen naar Scherpenheuvel.
- G** Ontwikkeling hondenlosloopzone in Gerhagen.
Herwaarderingsroute wegen in Herselt.

3b. Ruimte voor welzijn - fietsnetwerk

Ambitie 3: Landschapspark de Merode biedt ruimte voor welzijn van inwoners en gasten tussen natuur en erfgoed.

Toelichting ambitie

De natuurlijke omgeving van landschapspark de Merode met heel wat karakteristiek erfgoed, biedt de uitgelezen omgeving om te herbronnen, zowel op fysiek als mentaal vlak.

Doelstellingen

In landschapspark de Merode wordt de link tussen welzijn en natuur aangehaald.

De traditie van onthaasting, inspiratie en zorg wordt op een hedendaagse manier vertaald in landschapspark de Merode.

Indicatoren

Inwoners en bezoekers zoeken de Merode op omwille van de rust die ze ervaren.

Acties bovenlokaal

Een toeristisch-recreatieve visie voor Landschapspark de Merode als toeristisch product wordt ontwikkeld.

Het wandelnetwerk de Merode wordt uitgebreid in Aarschot en Diest.

Het ruiternetwerk de Merode wordt afgewerkt ten zuiden van de Demer.

Er wordt een toeristisch product ontwikkeld rond 900 jaar Norbertijnen.

Er wordt een strategie ontwikkeld om de kernwaarden van het landschapspark dichterbij de inwoners te brengen.

Dag van de stilte wordt jaarlijks georganiseerd.

Er wordt een evaluatie en een actieplan opgemaakt rond toegankelijkheid van landschapspark de Merode voor andersvaliden.

Er wordt een programma ontwikkeld om de traditie van onthaasting, inspiratie en zorg hedendaags te vertalen in landschapspark de Merode.

Acties lokaal

- A** Uitvoering LIP Westerlo: inrichting onthaalpoort oude dekenij Westerlo, inrichting infopunt heemmuseum Oevel.
- B** Uitvoering LIP Herselt: inrichting onthaalpoort de Mixx, vertrekpunt Bergom kerk, vertrekpunt Blauberg kerk, vertrekpunt dorpscentrum Ramsel.
- C** Uitvoering LIP Laakdal: inrichting infopunt buurthuis Veerle, Infopunt Toeristische dienst gemeente Laakdal, Vertrekpunt Dennen Noord Eindhout, Vertrekpunt Sportcentrum de Vloed Klein-Vorst, Vertrekpunt Sportcentrum Kwade Plas Veerle, Vertrekpunt Pastorij Groot-Vorst.
- D** Uitvoering LIP Tessenderlo: Infopunt VVV marktplein Tessenderlo, Vertrekpunt dorpscentrum Engsbergen, Vertrekpunt parking Turnhoutsebaan – Heggenbossenweg, Vertrekpunt dorpscentrum Schoot, Vertrekpunt Peerdenposterij, Vertrekpunten Duvelskot – Houterenberg – Pinnekenswijer.
- E** Uitvoering LIP Scherpenheuvel-Zichem: Infopunt Cultuurcentrum den Egger, Vertrekpunt Testelt NMBS station, Vertrekpunt Messelbroek kerkplein.
- F** Uitvoering project bedevaartswegen naar Scherpenheuvel.
- G** Ontwikkeling hondenlosloopzone in Gerhagen.
Herwaardering trage wegen in Herselt.

3c. Ruimte voor welzijn - wandelnetwerk

Ambitie 3: Landschapspark de Merode biedt ruimte voor welzijn van inwoners en gasten tussen natuur en erfgoed.

Toelichting ambitie

De natuurlijke omgeving van landschapspark de Merode met heel wat karakteristiek erfgoed, biedt de uitgelezen omgeving om te herbronnen, zowel op fysiek als mentaal vlak.

Doelstellingen

In landschapspark de Merode wordt de link tussen welzijn en natuur aangehaald.

De traditie van onthaasting, inspiratie en zorg wordt op een hedendaagse manier vertaald in landschapspark de Merode.

Indicatoren

Inwoners en bezoekers zoeken de Merode op omwille van de rust die ze ervaren.

Acties bovenlokaal

Een toeristisch-recreatieve visie voor Landschapspark de Merode als toeristisch product wordt ontwikkeld.

Het wandelnetwerk de Merode wordt uitgebreid in Aarschot en Diest.

Het ruiternetwerk de Merode wordt afgewerkt ten zuiden van de Demer.

Er wordt een toeristisch product ontwikkeld rond 900 jaar Norbertijnen.

Er wordt een strategie ontwikkeld om de kernwaarden van het landschapspark dichterbij de inwoners te brengen.

Dag van de stilte wordt jaarlijks georganiseerd.

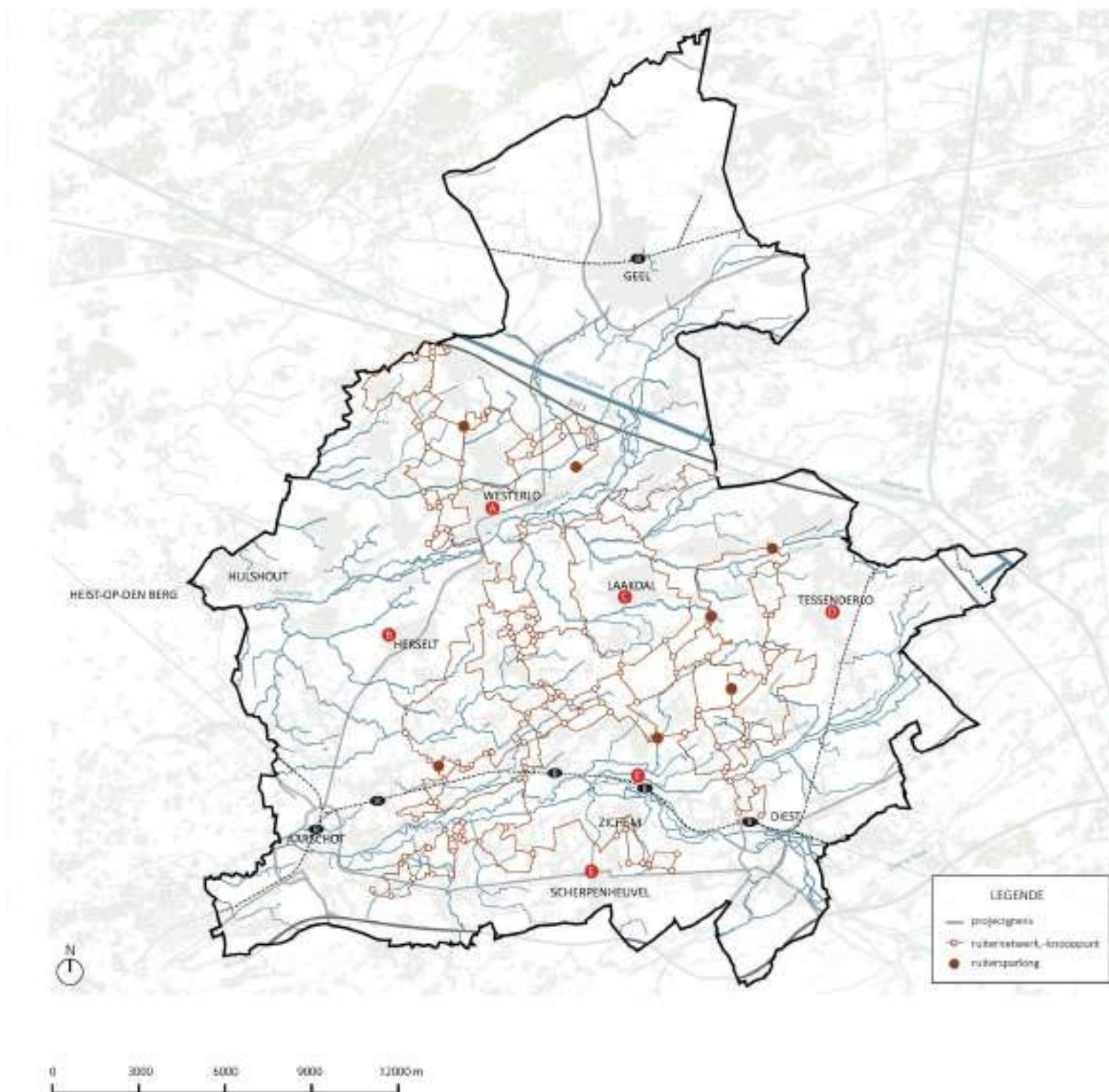
Er wordt een evaluatie en een actieplan opgemaakt rond toegankelijkheid van landschapspark de Merode voor andersvaliden.

Er wordt een programma ontwikkeld om de traditie van onthaasting, inspiratie en zorg hedendaags te vertalen in landschapspark de Merode.

Acties lokaal

- A** Uitvoering LIP Westerlo: inrichting onthaalpoort oude dekenij Westerlo, inrichting infopunt heemmuseum Oevel.
- B** Uitvoering LIP Herselt: inrichting onthaalpoort de Mixx, vertrekpunt Bergom kerk, vertrekpunt Blauberg kerk, vertrekpunt dorpscentrum Ramsel.
- C** Uitvoering LIP Laakdal: inrichting infopunt buurthuis Veerle, Infopunt Toeristische dienst gemeente Laakdal, Vertrekpunt Dennen Noord Eindhout, Vertrekpunt Sportcentrum de Vloed Klein-Vorst, Vertrekpunt Sportcentrum Kwade Plas Veerle, Vertrekpunt Pastorie Groot-Vorst.
- D** Uitvoering LIP Tessenderlo: Infopunt VVV marktplein Tessenderlo, Vertrekpunt dorpscentrum Engsbergen, Vertrekpunt parking Turnhoutsebaan – Heggenbossenweg, Vertrekpunt dorpscentrum Schoot, Vertrekpunt Peerdenposterij, Vertrekpunten Duvelskot – Houterenberg – Pinnekenswijer.
- E** Uitvoering LIP Scherpenheuvel-Zichem: Infopunt Cultuurcentrum den Egger, Vertrekpunt Testelt NMBS station, Vertrekpunt Messelbroek kerkplein.
- F** Uitvoering project bedevaartswegen naar Scherpenheuvel.
- G** Ontwikkeling hondenlosloopzone in Gerhagen.
Herwaarderingswegen in Herselt.

3d. Ruimte voor welzijn - ruiternetwerk

Ambitie 4: Ondernemen in en met de natuur creëert waarde in landschapspark de Merode.

Toelichting ambitie

De natuurlijke omgeving van landschapspark de Merode biedt kansen voor ondernemers en omgekeerd. Ondernemers die Merode-producten of -diensten aanbieden gaan aan de slag in en met het landschapspark en creëren zo waarde voor zichzelf en de omgeving. In landschapspark de Merode is de link tussen de producten die wij gebruiken, hun productie en de natuur duidelijk.

Doelstellingen

Ondernemers versterken in hun activiteiten die meerwaarde creëren voor zichzelf en voor de omgeving.

Ondernemers gekoppeld aan landschapspark de Merode promoten.

Ondernemers verbinden met landschapspark de Merode.

Acties bovenlokaal

Een denkoefening rond landbouw wordt georganiseerd: hoe ziet landbouw in landschapspark de Merode eruit over 10 jaar adhv de 9 uitdagingen voor de Vlaamse Landbouw (beschreven in Landbouwrapport LARA Vlaanderen).

Landbouwers worden ondersteund om functionele agrobiodiversiteit te implementeren in hun bedrijfsvoering.

De voordelen van labelhouders zoals omschreven in het labelhandboek zijn geïmplementeerd.

De Merodehappening wordt jaarlijks georganiseerd.

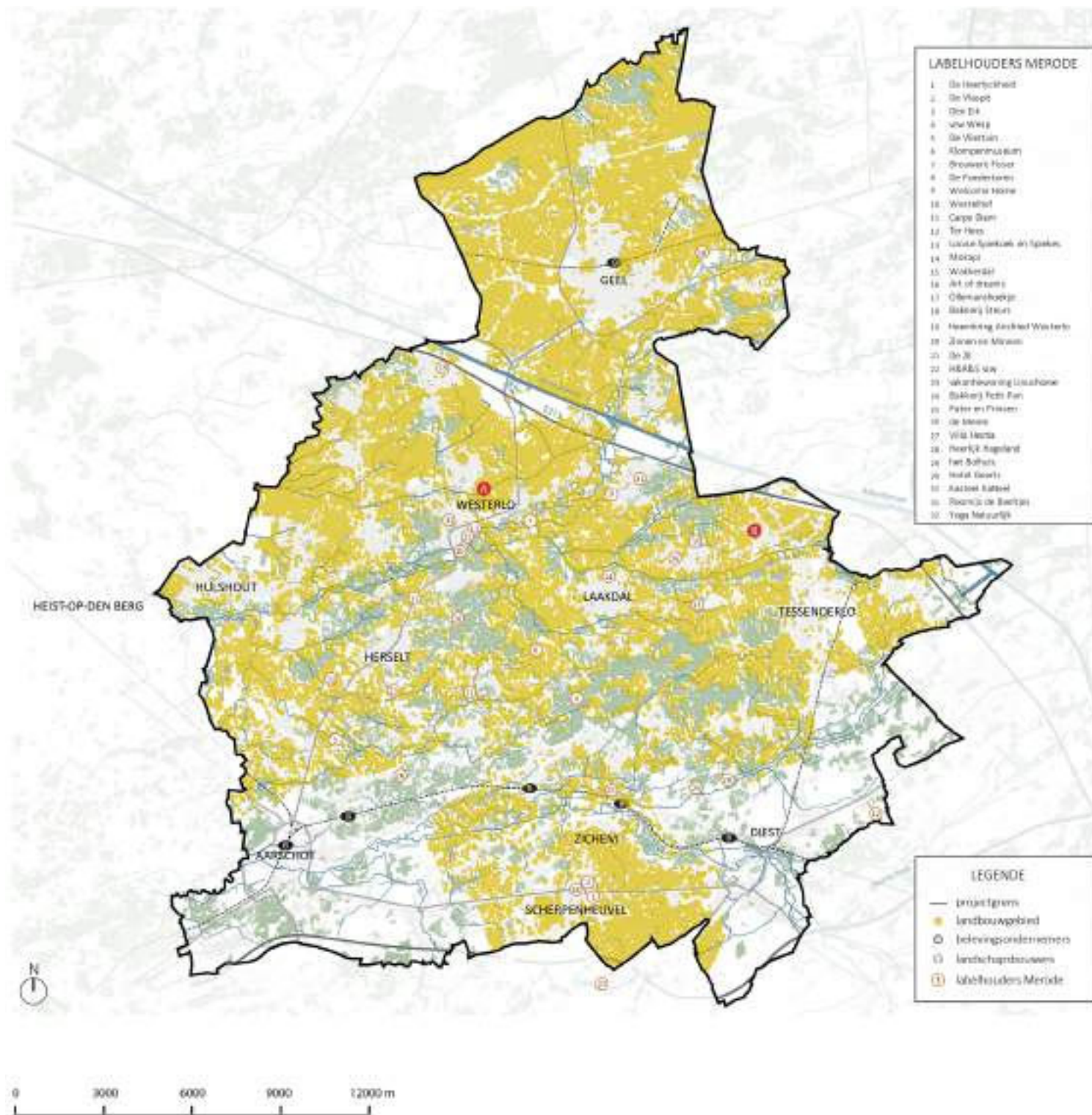
Uitvoering haalbaarheidsstudie distributienetwerk streekproducten.

Acties lokaal

A Inrichting streekproductenshop Westerlo.

B Ontwikkeling picknickmanden de Merode voor e-tuktuks.

4. Ondernemen

Ambitie 5: Verhalen verbinden mensen, tijd en ruimte in het landschap

Toelichting ambitie

Door mensen, tijd en ruimte in het landschap te verbinden, wordt landschapspark de Merode een plek die inwoners vult met trots en die bezoekers verrast. Verhalen geven betekenis aan het landschap, wat leidt tot inspiratie en waardering.

Doelstellingen

Ambassadeurs vertellen het verhaal van het landschapspark.

Verhalen zijn zichtbaar in het landschap (vb via Land-Art een beeld van Witte van Zichem of digitaal).

Burgers maken mee nieuwe verhalen in het landschap.

Acties bovenlokaal

Een ambassadeurscursus wordt ontwikkeld en geïmplementeerd.

Proeftuintjes bij inwoners in het kader van FABulous farmers verbinden inwoners met de Merode.

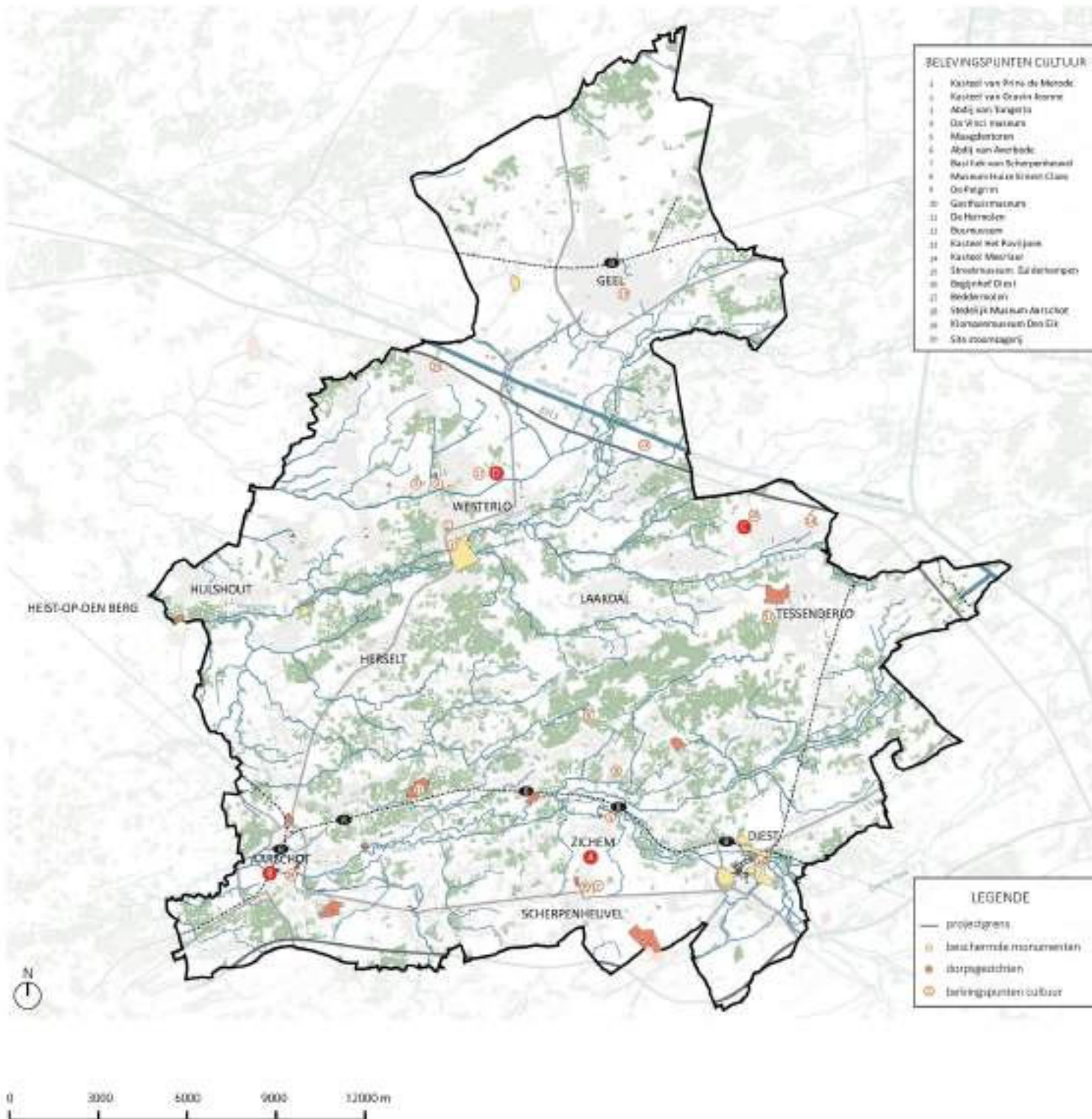
Verhalen van inwoners worden verzameld in het kader van landschapspark de Merode.

Het project 'Greenways Heritage' wordt uitgevoerd en de mogelijkheden om dit verder in de Merode uit te rollen worden onderzocht.

Acties lokaal

- A** Uitvoering Erfgoedwandeling Zichem.
- B** Project: Vredesbeiaard Aarschot.
Het verhalenfestival de Merode wordt jaarlijks georganiseerd.
Het Merodefestival wordt jaarlijks georganiseerd.
Ontwikkeling boek 'Verhalen uit de Merode'.
- C** Ontwikkeling stoomzagerij Laakdak.
- D** Project: brood op oude wijze, innovatief vermarkt, in de Beddermolen.

5. Verhalen

De Merode-route (hefboomproject)

De Merode-route (hefboomproject)

Toekomstige ontwikkeling: visie op de samenhang en ontwikkeling van waarden en kwaliteiten

Het Merode-landschap is erg bijzonder, daarom wordt de noodzaak aan een landschapspark ook door velen erkend. Het gelaagde Merode-landschap heeft een rijke geschiedenis en een sterke ecologische en bijzondere landschappelijke waarde met veel potentieel. Vandaag komen die kwaliteiten nog onvoldoende tot hun recht.

Het oorspronkelijke landschap bepaalde hoe en waar in deze streek mensen zich gevestigd hebben, hoe ze er geleefd en gewerkt hebben. Uit deze bijzondere landschapsgenese ontstond het rijk gediversifieerd Merode-landschap.

Het modern landgebruik vandaag stoelt steeds minder op het landschap als basis. Die onthechting kunnen we omkeren door het landschap opnieuw in te zetten als drager voor de toekomstige ontwikkeling(en).

Het landschap wordt in de landschapsbiografie geanalyseerd. Maar een visie op de samenhang en de ontwikkeling van de waarden en kwaliteiten van dit landschap zou aan de basis moeten liggen van het vervolgverhaal van het landschapspark.

De Merode-route

Stramien stelt een 'Merode-route' voor als een mogelijke hefboom die is gestoeld op de landschapsvisie. Een Merode-route is als product uit te werken en is zo letterlijk een rode draad doorheen het landschapspark. Die route kan dienen als hefboomproject om de verschillende partners te verenigen. Als de partners zich rond een concrete lus of route verenigen, wordt er tegelijk aan identiteit en ontwikkeling van het landschapspark gewerkt. Voorbeelden hiervan zie je in Emscher in Duitsland, Leisure Lane, Compostella-route, ... De route is hét verbindende element bij uitstek waarmee landschap, cultuur en economie samenhang krijgen vanuit een landschappelijke basis.

Deze hefboom kan zowel werken voor het partnerschap als voor het landschapspark:

- Het is een hefboom om betrokkenheid te krijgen en houden van de partners.
- Het is een hefboom om de landschappen errond op te waarderen.

Het hefboomproject zet sterk in op landschappelijke kwaliteit. Het verbindt op een vanzelfsprekende manier de verschillende attractiepunten met elkaar en maakt het landschap beleefbaar. De verschillende landschapstypes van de Merode worden 'voelbaar' door contrast en samenhang. Het wordt een verbinder tussen de verschillende erfgoedobjecten, aantrekkelijke bossen of groengebieden en de gevarieerde landschapstypes.

Het hefboomproject is recreatief maar ook praktisch voor de lokale bewoners (woon-werk).

Doel van de route

De bedoeling is landschappelijke samenhang te creëren door de totaliteit van het landschapspark beleefbaar te maken. Als je de route gefietst of gewandeld hebt, dan ken je de (identiteit van) de Merode.

De Merode-route zet de regio in kaart en koppelt alle initiatieven ruimtelijk en inhoudelijk aan elkaar zodat uiteindelijk iedereen wil aanhaken. Zo ontstaan impulsen naar economie, ruimte en sociale cohesie.

Een goed verhaal

Het verhaal moet goed zijn. Niet enkel toerisme, maar ook de andere thema's en ambities (lokale economie versterken, verbinden provincies...) komen aan bod.

De route versterkt de samenhang tussen het landschap en de diverse attracties die opnieuw beleefd en toegankelijk worden voor cultuur- en rustzoekers. Doorheen de verschillende groene gebieden, bossen, holle wegen, plateaus met panoramisch uitzicht en rivierdalen vol geschiedenis beleven ze het landschapspark.

Het landschap waar ooit prinsen, geestelijken en boeren zich vestigden, wordt de inspiratiebron van de route. Het erfgoed van kastelen, molens en vestingruïnes vormen oriëntatiepunten binnen dit landschapspark. De specifieke ligging van dit erfgoed op de dekzandruggen, langs beken en op andere belangrijke plekken wordt maximaal gekoppeld aan de beleving van de route.

Nieuwe duurzame projecten kunnen deze connectie van de vroegere, de huidige en de toekomstige bewoners met hun landschap opnieuw versterken. Met projecten zoals FABulous Farmers of bijvoorbeeld het kweken van specifieke rassen, ezeltochten, een plukboerderij... wordt de link gemaakt tussen de route en het omringende landschap.

Hiermee informeren we dus de partners over de identiteit én activeren we ze.

Leeslagen

De route geeft drie leeslagen weer, net zoals in een museum. In een museum zie je in de eerste laag het schilderij of kunstwerk; in de tweede laag het bordje met naam en eventueel de kunststroming, in de derde laag krijg je meer uitleg over het kunstwerk, de kunstenaar en de context.

Zo kun je ook in het landschapspark drie leeslagen weergeven:

- Eerste laag: Terwijl je er doorheen fietst, beleef je het landschap en herken je de oriënterende huisstijl.
- Tweede laag: Op de infoborden staat de overzichtskaart met de twee landschappen en de vijf landschapstypes, de symbolische weergave van het landschap (de snede van zuid naar noord) en het gedicht.

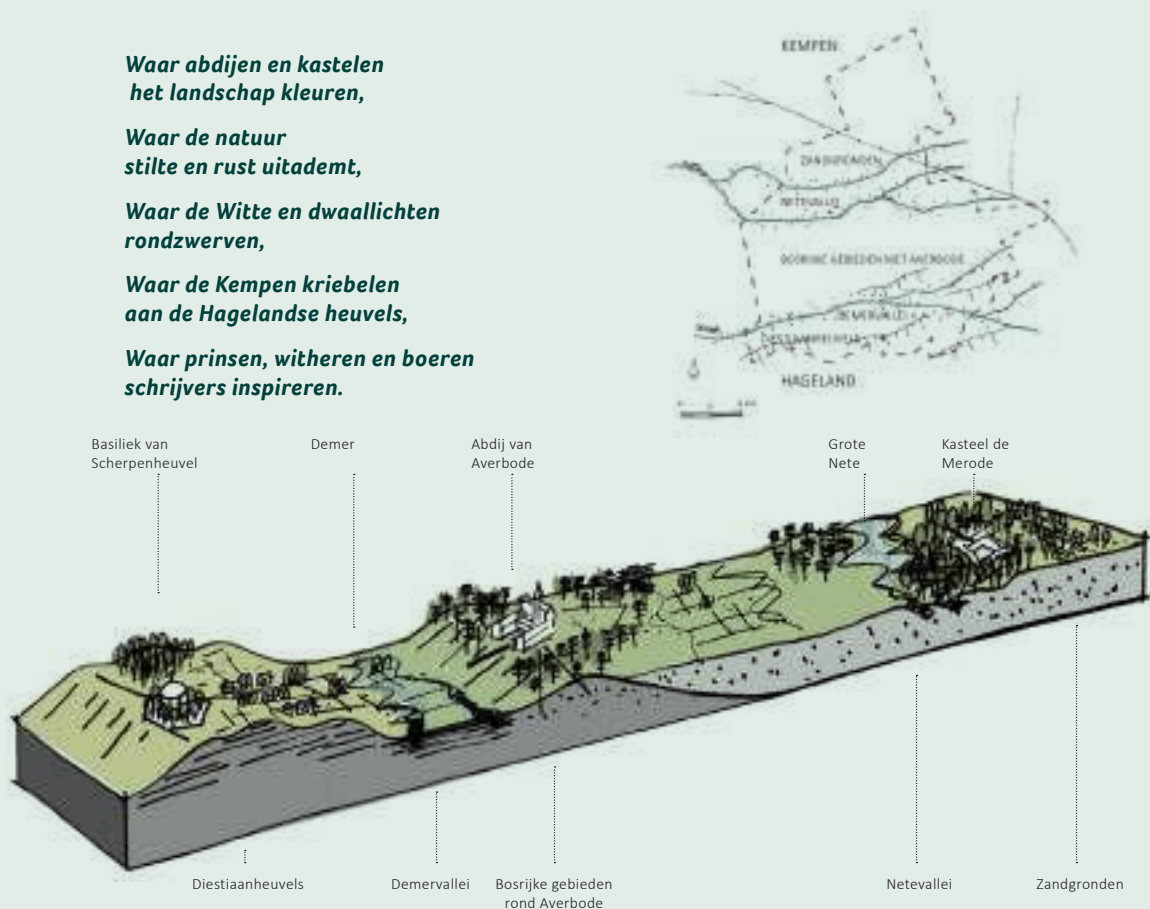
**Waar abdijen en kastelen
het landschap kleuren,**

**Waar de natuur
stilte en rust uitademt,**

**Waar de Witte en dwaallichten
rondzwerven,**

**Waar de Kempen kriebelen
aan de Hagelandse heuvels,**

**Waar prinsen, witheren en boeren
schrijvers inspireren.**

Tweede laag: gedicht, overzichtskaart en symbolische weergave

- Derde laag: Wie dieper wil geïnformeerd worden, krijgt info over de link tussen het landschap en een bijzonder onderdeel ervan. Dat kan in de vorm van een verhaal over het verleden, een gedicht, een verwijzing naar het heden... Het kan in de vorm van een brochure zijn, via infopanelen of via de uitleg van een labelhouder.
- Voorbeeld van derde leeslaag: Ondernemers verbinden de geschiedenis van de site met hedendaagse initiatieven.

't Hof Langdorp ligt in de historisch beschermde Langdorpse dorpskern aan de oevers van de Demer. Het pand is één van de oudste herbergen uit de regio. Het oudste deel dateert uit de zeventiende eeuw. De grootmoeder van Hilde baatte er tot 1950 een dorpsherberg met winkel uit: 'Het Hof van Vlaanderen'. In de Langdorpse dorpskern was er al decennialang geen bakker, kruidenier of horecazaak meer. De heropening van de vernieuwde dorpswinkel en de herberg doet de dorpskern heropleven en vormt opnieuw een belangrijke sociale draaischijf in het dorpsgebeuren.

Criteria voor de verbindende basisroute

Om een juiste basisroute uit te stippelen hanteren we enkele criteria.

1) De basislus of -route vormt letterlijk de verbinding tussen landschappen.

De volgende drie elementen moeten daarom in hun geheel zichtbaar zijn langs de verbindende basislus:

- De twee landschappen: Kempen en Hageland
- De vijf herkenbare landschapstypes
- Oriëntatiepunten gekoppeld aan de route (abdijen, Scherpenheuvel...)

2) De route creëert optimaal contact met het Merodelandschap.

Er is aandacht voor de beeldkwaliteit van de route. Het basisprincipe is dat de route zich richt naar de landschapstypes die ze doorkruist en daarbij de relatie met het landschap en de beleving ervan vergroot. Het is een prachtige route op een tracé met maximale belevingswaarde van de typerende landschapskenmerken. Je beleeft er fysiek de hellingen van de dekzandruggen, valleien van Nete en Demer...

3) De route is een meerdaagse lus en is op te delen in deellussen.

Deze deellussen zijn maximaal gekoppeld aan verblijfsmogelijkheden.

4) Elk deelelement creëert verbinding.

Rustpunten, bakens, infopunten en vertrekpunten zijn unieke kansen om het landschapspark identiteit te geven en op microniveau te verbinden. Daarom moeten deze elementen per rustpunt, baken, infopunt of vertrekpunt zichtbaar en beleefbaar zijn:

- Het landschap zelf
- Cultuurhistorische elementen
- Het actuele gebruik
- Liefst ook een verbinding tussen belevingen op een route. Zo kan op rustpunt A uitleg over ontginning ijzerzandsteen gegeven worden, en op rustpunt B een zicht op de vallei met gebouwen in ijzerzandsteen.

5) De route is comfortabel uitgerust en uniform gematerialiseerd.

De route is over haar hele traject herkenbaar gematerialiseerd en bewegwijzerd zodat ook haar oriënterende functie optimaal is. De uniforme huisstijl voor picknicktafels, zitbanken, stallingen... benadrukt de samenhang.

6) De route is toegankelijk.

Er zijn makkelijk bereikbare toegangen, uitgerust op hun niveau in het geheel. De poorten zijn duidelijk, met uitrusting gekoppeld aan het niveau (bereikbaarheid van openbaar vervoer, parkeren fietsen/auto's, horeca uitrusting, schuilmogelijkheid, informatieverschaffing, tussenafstanden...). De toegangen zijn niet louter auto-afhankelijke locaties en de link met dorpskernen wordt gemaakt. De route is verbonden met de functionele en recreatieve netwerken en trage wegen buiten het landschapspark.

7) De route is veilig ingericht.

De paden zijn voldoende breed en hebben bij voorkeur een eigen bedding, veilige kruispunten... Er worden principes van kruispunten met andere infrastructuur uitgewerkt.

8) De route is kwalitatief.

De route zelf creëert een kwaliteitsimpuls voor het landschap door landschappelijke meerwaarde (biodiversiteit, ecologische verbindingen, ...). De route zelf past zich in in zijn onmiddellijke omgeving.

Criteria voor de deellussen

Tijdens een deellus zijn minstens twee landschapstypes zichtbaar of te ervaren. Een 'route van de Demer' bijvoorbeeld takt af naar bijvoorbeeld Scherpenheuvel zodat de helling van die heuvel voelbaar is..

Bij de deellussen is ook aandacht voor de verschillende doelgroepen: fietsers, wandelaars, ruiters, huifkar, kajakers...

Plan van aanpak ontwikkeling route

Hieronder stellen we een ontwikkelingsscenario voor.

STAP 1: VERSTERK DE VISIE OP DE SAMENHANG VAN HET LANDSCHAP

- Werk verder aan een visie rond samenhang en de ontwikkeling van de waarden en kwaliteiten van dit landschap,
- Breng de landschapskarakteristieken in beeld,
- Bouw een visie uit voor de toekomst,
- Bouw een visie uit op de toeristisch-recreatieve ontginning van alle kwaliteiten van het landschapspark de Merode (voor alle belevingen op de kaarten uit het hoofdstuk met de visiekaarten)

STAP 2: STIPPEL DE BASISROUTE UIT

- Beslis welk type hoofdvorm het beste aan de criteria voldoet (ruitvorm, ruitvorm met doorsteek of volgens valleien en met doorsteken) De hoofdvorm met Averbode centraal draagt geen voorkeur van Stramien en het kernteam, omdat Averbode nu al als trekpleister verzadigd is.
- Bepaal strategieën voor ontwikkeling
 - Leg inhoudelijke principes vast (diverse snelheden afhankelijk van gebruikers ...);
 - Bepaal het nodige aantal infopunten per kilometer;
 - Bepaal de maximum afstand tussen twee belevingen op de route;
 - Bepaal hoeveel kilometer de route maximum van elke B&B mag liggen;
 - Bepaal voor elke ondernemer criteria, vb minstens de link met het landschap tonen en een link met een ander thema aantonen;
 - Verfijn de ambassadeurscursus zodat ambassadeurs weten welk verhaal ze moeten vertellen (o.a. wat hun link met het landschap en het landschapspark is);
 - Zet het project FABulous Farmers in om de meest enthousiaste landbouwers mee te krijgen in het verhaal en hun aantakking aan de route;
- Teken de basisroute uit met de partners

Hoofdvorm 1: ruit die landschappen doorkruist

Hoofdvorm 2: variant van ruit die landschappen doorkruist en met doorsteek via Averbode

Hoofdvorm 3: route die valleien volgt en doorsteken maakt naar de andere valleien

Hoofdvorm 4: route met Averbode als centraal hoogtepunt

STAP 3: ONTWIKKEL EN VERFIJN DE ROUTE

- Optimaliseer de route (cf. actieplannen uit hoofdstuk 3):
 - Kies de mooiste trage wegen;
 - Onderzoek ontbrekende schakels;
 - Optimaliseer toegankelijkheid van de route;
 - Maak trage wegen vrij;
 - Werk pijnpunten weg;
 - Maak oversteekplaatsen veilig;
 - ...
- Organiseer werkgroepen per thema (cf. actieplannen uit hoofdstuk 3):
 - Werk uit wat er te beleven is langsheen de route (bijvoorbeeld een ondernemer die een bloesembar organiseert, een ondernemer die een oogstfeest organiseert, een landbouwer die een bord plaatst: 'dit landschap wordt u gratis aangeboden door landbouwer X'), ...;
 - Werk uit welke publieksevenementen bijdragen aan de cohesie en verbinding;
 - Werk uit hoe landschapsbouwers verenigd worden en nog meer mee kunnen zijn in het verhaal om de identiteit verder uit te bouwen;
 - ...
- Focus op welke quick wins gerealiseerd kunnen worden om al snel naar een openings-evenement te kunnen overgaan.
- Zet het openingsevenement in als hefboom om de fierheid van de partners en bewoners te versterken en betrek hen er actief bij.

STRAMIEN